

NASR NAFTNO. PODJETJE

DOBRO DOŠLI

TITO-NASER

ROY, ARUNDHATI

**Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu**

ROY, ARUNDHATI

**Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu**

S ažeta, otipkana poruka ugurana ispod mojih vrata u zatvorenoj omotnici potvrdila je dogovor s Najvećom Prijetnjom Unutarnjoj Sigurnosti Indije. Već mjesecima čekam njihov odgovor. Dogovor je da u jednom od navedena četiri termina u jednom od dva zadana dana budem kod Ma Danteshwari mandira u Dantewadi, Chhattisgarhu – kako bi se doskočilo slučajevima ružnog vremena, puknute gume, blokadâ, prijevoznčkih štrajkova i ostalih neprilika. U poruci je pisalo: “Spisateljica bi trebala imati fotoaparat, tîku⁰¹ i kokosov orah. Susretač će imati kapu, časopis *Hindi Outlook* i banane. Lozinka: Namaškar guru-đi⁰²”.

Namaškar guru-đi. Pitala sam se očekuju li Susretač i Pozdravljač muškarca i bih li trebala nabaviti brkove.

Dantewada se može opisati na razne načine. To je oksimoron. To je pogranični grad u samom srcu Indije. To je epicentar rata. To je naglavce izokrenut grad.

U Dantewadi, policija nosi civilnu odjeću, a pobunjenici nose uniforme. Nadglednik zatvora je u zatvoru. Zatvorenici su na slobodi (njih 300 pobjeglo je iz starog zatvora prije dvije godine). Silovane žene su u policijskom pritvoru. Silovatelji drže govore na bazaru.

Na obalama rijeke Indravati, u području pod kontrolom maoista, nalazi se mjesto koje policija zove “Pakistan”. Tamo su sela prazna, ali je šuma puna ljudi. Djeca koja bi trebala biti u školi lutaju naokolo. U divnim šumskim selima betonske škole su ili dignute u zrak i leže potpuno razrušene ili su pune policajaca. Pogubni rat koji se zahuktava u džungli rat je kojim se indijska vlada istovremeno i ponosi i kojeg se srami. Operacija Zeleni lov ujedno je i objavljena i zanijekana. P. Chidambaram, ministar unutarnjih poslova (i izvršni direktor rata) kaže da ta akcija ne postoji, da je to medijska fabrikacija. No ipak, pozamašne svote novaca alocirane su za operaciju i mobilizirano je na desetke tisuća vojnika. Iako je bojišnica smještena u džunglama središnje Indije, imat će ozbiljne posljedice za sve nas.

Ako su duhovi zaostale duše nekoga ili nečega što je prestalo postojati, onda je možda nova četvertračna autocesta koja siječe šumu upravo suprotna duhu. Možda je nagovještaj onoga što tek treba doći.

Šumski rivali disparatni su i nejednaki u svakom pogledu. Na jednoj strani nalazi se masivna paravojna snaga naoružana novcem, oružjem, medijima i nadme-

- 01 Točka od praha različitih boja koja se u Indiji utiskuje na čelo, a koju nose i muškarci i žene (op.prev.).
- 02 Zdravo, guruđi (guru – učitelj, di – honorifik op.prev.).
- 03 feudalni zemljoposjednici

nošću rastuće supersile. Na drugoj su obični seljaci naoružani tradicionalnim oružanjem, poduprti sjajno organiziranom, visoko motiviranom maoističkom gerilskom borbenom silom s izuzetnom i nasilnom poviješću oružanih ustanaka. Maoisti i paravojska stari su suparnici i već su se nekoliko puta sukobljavali s ranijim međusobnim avatarima: Telengana pedesetih, Zapadni Bengal, Bihar, Srikakulam u Andhra Pradeshu u kasnim šezdesetima i tijekom sedamdesetih, zatim opet u Andhra Pradeshu, Biharu i Maharashtri od osamdesetih sve do sadašnjosti. Obje strane su dobro upoznate sa suparničkim taktikama i detaljno su proučili borbene priručnike druge strane. Svaki se put činilo da su maoisti (ili njihovi prethodni avatari) ne samo poraženi, nego doslovno fizički istrijebljeni. Svaki put su se oporavili, organiziraniji, odlučniji, utjecajniji nego ikad. Danas, još jednom, ustanak se širi mineralima punim poljima Chhattisgarha, Jharkhanda, Orise i Zapadnog Bengala – domovine milijunâ ljudi indijskih plemenskih naroda – zemlje snova za korporativni svijet.

Savjesti liberala lakše je vjerovati da se rat u šumama vodi između indijske vlade i maoista – koji izbore nazivaju prevarom, a parlament svinjcem i koji su otvoreno obznanili svoju namjeru rušenja državnog poretka Indije. Lako je zaboraviti da plemenski narodi središnje Indije imaju povijest otpora stoljećima stariju od Maoa. (To je očigledno, naravno. Da nemaju, ne bi ni postojali.) Ho, Oraon, Kol, Santhal, Munda, Gond – svi su ustajali u više navrata – protiv Britanaca, protiv zamindara⁰³ i protiv lihvara. Ustanci su okrutno gušeni, na tisuće ljudi je ubijeno, ali ljudi nikada nisu pokoreni. Čak i nakon proglašenja nezavisnosti, plemenski narodi bili su u centru prvog ustanka koji bi se mogao opisati kao maoistički, u selu Naxalbari u Zapadnom Bengalu (odakle potječe riječ naksaliti koja se danas koristi kao sinonim za maoiste). Otada je naksalistska politika nerazmrsivo isprepletana s ustancima plemenâ, što govori jednako mnogo o plemenima koliko i o naksalitima.

Tradicija pobune ostavila je iza sebe bijesne ljude planski izolirane i marginalizirane od strane indijske vlade. Indijski Ustav, moralni temelj indijske demokracije, parlament je usvojio 1950. Bio je to tragičan dan za plemenske narode. Ustav je ratificirao kolonijalnu politiku i učinio državu skrbnikom nad plemenskom otadžbinom. Preko noći, cjelokupna plemenska populacija postala je skvoterima vlastite zemlje. Zanimajana su im

tradicionalna prava na šumske plodove, kriminaliziran je čitav jedan način života. U zamjenu za pravo glasa oteto im je pravo na život i dostojanstvo.

Nakon što ih je zamahom čarobnog štapića izvlačila i gurnula u strmoglavu spiralu siromaštva, vlada je počela iskorištavati njihovu neimaštinu protiv njih. Svaki put kad je trebalo preseliti veliku populaciju – zbog projekata gradnje brana, navodnjavanja, rudarstva – govorila je o “uključivanju plemenâ u mainstream” ili o “plodovima modernog razvoja”. Od desetaka milijuna ljudi preseljenih unutar granica (više od 30 milijuna razmješteno je samo zbog gradnje brana), izbjeglice indijskog “razvoja” velikom većinom su plemenski narodi. Kad vlada počne govoriti o dobrobiti plemenâ, vrijeme je da se zabrinemo.

Posljednji je zabrinutost izrazio ministar unutarnjih poslova P. Chidambaram koji je rekao kako ne želi da plemenski narodi žive u “muzejskim kulturama”. Dobrobit plemenskih naroda nije mu se činila tolikim prioritetom dok je kao korporacijski odvjetnik zastupao interese nekoliko velikih rudarskih kompanija. Možda bi bilo mudro ispitati pozadinu njegove nove tegobe.

U zadnjih pet godina vlade Chhattisgarha, Jharkhanda, Orise i Zapadnog Bengala sklopile su s raznim korporacijama na stotine Memoranduma o razumijevanju [MOU – *Memorandums of understanding*] u vrijednosti od nekoliko milijardi dolara, svi su tajni, a tiču se čeličana, tvornica spužvastog željeza, energetskih postrojenja, rafinerija aluminijske, brana i rudnika. Da bi se MOU pretvorio u pravi novac plemenski narodi moraju biti preseljeni.

Stoga, ovaj rat.

Kad zemlja koja se naziva demokracijom otvoreno objavi rat unutar svojih granica, kako izgleda taj rat? Ima li otpor šanse? Bi li trebao imati? Tko su maoisti? Jesu li jednostavno nasilni nihilisti koji plemenskim narodima nameću zastarjelu ideologiju navodeći ih na beznadni ustanak? Koje su lekcije naučili iz svog dosadašnjeg iskustva? Je li oružana borba suštinski nedemokratska? Je li točna “sendvič teorija” prema kojoj su “obična” plemena uhvaćena usred unakrsne vatre između države i maoista? Jesu li “maoisti” i “Plemena” dvije potpuno odvojene skupine kao što se tvrdi? Preklapaju li se njihovi interesi? Jesu li išta naučili jedni od drugih? Jesu li promijenili jedni druge?

171

Ahmed Ben Bella
– (1918 -) 1965. Houari Boumédiène svrgnuo je popularnog alžirskog predsjednika, pan-arabista i jednog od osnivača Pokreta nesvrstanih. Nakon državnog udara proveo je petnaest godina u kućnom pritvoru.

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.

- 04 Plemena maoiste nazivaju “*Dada log*” što znači starija braća. *Dada* znači brat u bengalskom (op. prev.).
- 05 CSR, Corporate Social Responsibility (op. prev.)
- 06 N. T. Rama Rao, bivši Glavni ministar Andhra Pradesha i te- luški filmski glumac
- 07 organizacija za nadzor vlade
- 08 Counter Terrorism and Jungle Warfare Training School (op. prev.)
- 09 Rahul Gandhi je izgledni nasljednik “kongresne dinastije”, dominantne klike unutar vladajuće Kongresne stranke. Rahulova majka je Sonia Gandhi, trenutna predsjednica stranke koja je tron naslijedila nakon smrti supruga, Rajiva Gandhija ubijenoga 1991. On je pak mantiju naslijedio od svoje majke, Indire Gandhi, koju je 1984. ubio vlastiti tjelohranitelj. Otac Indire Gandhi je bio nitko drugi do li Jawaharlal Nehru, prvi Premijer Nezavisne Indije i neprikosnoveni prvak “velikih brana”.
- 10 Purification Hunt / Akcija čišćenja (op. prev.)

Dan pred odlazak majka me nazvala zvučeci pospano. “Razmišljala sam” – rekla je čudnim instinktom kojeg imaju majke – “ovoj zemlji treba revolucija”.

Članak na Internetu kaže da izraelski Mossad uvježbava tridesetak indijskih visokorangiranih policijskih časnika tehnikama ciljanih smaknuća kako bi “obezglavili” maoiste. Po medijima se priča o novom hardveru kupljenom od Izraela: laserski daljinomjeri, termovizijska oprema i bespilotne naprave kakve su vrlo popularne u američkoj vojsci. Savršeno oružje protiv siromašnih.

Vožnja od Raipura do Dantewade traje otprilike deset sati, kroz područja “poharana maoistima”. To nisu bezazlene riječi. Poharati / pošast impliciraju bolest / razaru. Bolesti se moraju liječiti. Zaraza se mora istrijebiti. Maoisti moraju biti iskorijenjeni. Na ovakve se naizgled bezazlene načine jezik genocida ušuljao u naš jezik.

Kako bi zaštitili autocestu, sigurnosne snage “osigurale” su uski pojas šume s obje strane ceste. Dublje unutra, nalazi se kraljevstvo “*Dada log*”.⁰⁴ Braća. Drugovi.

U predgrađima Raipura, ogromni billboard reklamira Onkološku Bolnicu Vedanta (Vedanta je kompanija za koju je nekoć radio naš ministar unutarnjih poslova). U Orissi, odakle vadi boksit, Vedanta financira sveučilište. Na ovakve naizgled bezazlene načine rudarske kompanije postaju dijelom naše mašte: Nježni Divovi Kojima Je Stvarno Stalo. Naziv za to je KDO Korporativna Društvena Odgovornost.⁰⁵ To omogućava rudarskim kompanijama da budu nalik legendarnom glumcu i bivšem premijeru NTR⁰⁶, koji je volio glumiti sve uloge iz teluške mitologije – dobre i loše likove, sve odjednom, u istom filmu. KDO je maska skandaloznoj ekonomiji koja stoji u pozadini rudarskog sektora u Indiji. Na primjer, prema posljednjim Lokayukta izvješću⁰⁷ za Karnataku, za svaku tonu željezne rude koju iskopa neka privatna kompanija, vlada dobiva tantijem od 27 rupija, a rudarska kompanija zaradi 5 000 rupija. U sektoru boksita i aluminija omjeri su još i gori. Radi se o bjelodanoj pljački u iznosu od više milijardi dolara. To je dovoljno da se kupe izbori, vlade, sudci, novine, televizije, NVO-ovi i humanitarne organizacije. Što je tu i tamo pokoja onkološka bolnica?

Ne sjećam se imena Vedante na dugom popisu Memoranduma o razumijevanju koje je potpisala Ch-

hattisgarška vlada. No, dovoljno sam uvrnuta da posumnjam u to da ako je tu onkološka bolnica, onda u blizini mora biti i plato rudnika boksita.

Prolazimo Kanker, mjesto poznato po Školi za antiterorističku obuku i ratovanje u džungli⁰⁸ koju vodi brigadir B. K. Ponvar, Cvilidreta ovog rata, zadužen za preobrazbu korumpiranih, traljavih policajca (slame) u komandose iz džungle (zlato). “Gerilski protiv gerile” – moto škole za vojnu obuku – ucrtano je na stijene. Vojnike se uči da trče, uklizavaju, skaču na i sa helikoptera u letu, jašu konje (iz nekog razloga), jedu zmije i žive od džungle. Brigadir je jako ponosan na treniranje pasa lualica za borbu protiv “terorizma”. U školi za vojnu obuku svakih šest tjedana diplomira osamsto policajaca. Planira se osnivanje dvadesetak sličnih škola diljem Indije. Policiju se postupno pretvara u vojsku. (U Kašmiru je obrnuto. Vojsku se pretvara u prenapuhanu administracijsko policijsku silu). Naglavce. Izokrenuto. Bilo kako bilo, Neprijatelj je Narod.

Već je kasno. U Jagdalpuru su svi utonuli u san, osim mnogih jumbo plakata Rahula Gandhija koji zovu ljude da se pridruže Kongresu Mladih.⁰⁹ Ovo mu je drugi posjet Bastaru u zadnjih nekoliko mjeseci i još nije rekao ništa o ratu. Vjerojatno je to prezamršeno pitanje da bi se Narodni Princ u ovom trenutku petljao u njega.

Njegovi menadžeri za odnose s javnošću mora da su udarili šakom o stol. Činjenici da Salwa Judum¹⁰ – strašna zločinačka organizacija sponzorirana od vlade i odgovorna za silovanja, smaknuća, spaljivanje sela i prognaništvo stotina tisuća ljudi iz njihovih domova – vodi Mahendra Karma, zastupnik kongresa MLA [član zakonodavnog odbora] ne pridaje se puno pozornosti u pažljivo orkestriranom publicitetu Rahula Gandhija.

Stigla sam kod Ma Danteshwari mandira puno prije dogovorenog sastanka (prvog dana u prvom terminu). Nosila sam fotoaparata, mali kokosov orah, i na čelu od pudera napravljenu crvenu tikvu. Pitala sam se gleda li me tko i smije li mi se. U roku od nekoliko minuta prišao mi je neki dječak. Nosio je kapu i školski ruksak. Na noktima je imao istrugani crveni lak. Bez *Hindi Outlooka* i bez banana. “Jeste li vi osoba koja treba ući?” pitao me. Bez Namaškar Gurudi. Nisam znala što da kažem. Izvadio je vlažnu poruku iz džepa i dao mi ju. Pisalo je: “*Outlook* nahi mila.” (Nisam našao *Outlook*.)

“A banane?”

“Pojeo sam ih.” – rekao je – “Ogladnio sam.”

- 11 SP – Superintendent of Police (op. prev.)
- 12 Naziv kompanije i mliječnih napitaka koje proizvodi Glaxo-SmithKline u VB, Južnoj Africi, Indiji, Novom Zelandu, Bangladešu, Pakistanu, Jamajci i pod licencom na Filipinima i u Maleziji (op. prev.).

On je baš prijetnja unutarnjoj sigurnosti, nema šta.

Na ruksaku mu je pisalo *Charlie Brown – ne sasvim obični bedak*. Rekao je da se zove Mangtu. Ubrzo potom saznala sam da je Dandakaranya, šuma u koju ulazim, prepuna ljudi s više imena i fluidnim identitetima. Ta ideja je za mene bila poput melema. Kako je divno ne biti zaglavljen sa sobom, moći postati netko drugi, barem nakratko.

Otpješačili smo do autobusne stanice koja se nalazi svega par minuta od hrama. Već se stvorila gužva. Sve se odvijalo brzo. Tamo su bila dva muškarca na motociklima. Nije bilo razgovora – samo nijema potvrda, prebacivanje tjelesne težine i buka paljenja motora. Nisam imala pojma kamo idemo. Prošli smo pokraj kuće Policijskog Načelnika¹¹ koje se sjećam od svog zadnjeg posjeta. On je iskren čovjek, taj SP: “vi'te gospođo, iskreno govoreć' ovaj problem ne možemo riješiti ni mi policajci ni vojska. Problem s tim plemenima je da oni ne razumiju pohlepu. Ako oni ne postanu pohlepni, nema nade za nas. Rekao sam svom šefu, uklonite silu i umjesto toga postavite TV u svaku kuću. Sve će se automatski srediti.”

Uskoro smo se vozili izvan grada. Nitko nas nije pratio. Bila je to duga vožnja, tri sata po mom satu. Naglo smo se zaustavili usred ničega, na praznoj cesti s čije je obje strane šuma. Mangtu je sišao. Ja također. Motori su otišli dalje. Uzela sam svoj ruksak i slijedila malu prijetnju unutarnjoj sigurnosti u šumu. Bio je prekrasan dan. Šumsko tlo bio je tepih od zlata.

Ubrzo smo izbili na bijele pjeskovite obale širokog riječnog bazena. Očito je da se hrani monsunima tako da je sada pješćana ravnica po sredini koje teče potok, do gležnja dubok, lak za pregacati preko. Preko je “Pakistan”. “Tamo gosp'đo”, kazao mi je iskreni SP, “moji dečki pucaju da ubiju”. Sjetila sam se toga kad smo počeli prelaziti. Vidjela sam nas na nišanu policijskih pušaka – sićušni likovi u krajbrazu, laka meta. No, Mangtu nije djelovao zabrinuto, stoga sam pratila njegov mig.

Na suprotnoj obali, u kričavo zelenoj košulji na kojoj je pisalo Horlicks!¹² čekao nas je Chandu. Nešto starija sigurnosna prijetnja. Dvadesetak godina. Predivnog osmijeha, na biciklu s kanistrom kuhane vode i mnogo paketića kolačića od glukoze za mene, od partije. Došli smo do daha i nastavili hodati. Ispostavilo se da je bicikl paravan. Staza je cijelim putem bila takva da se po njoj

ne može voziti bicikl. Pentrali smo se strmim brdima i spuštali stjenotivim strminama uz neke poprilično opasne litice. Kad ga nije mogao voziti, Chandu bi podigao bicikl iznad glave i nosio ga kao da je lak poput pera. Počela sam razmišljati o njegovom neobičnom izgledu seoskog momka. Saznala sam (mnogo kasnije) da zna rukovati svim vrstama oružja “osim LMG-om” – objasnio mi je veselo.

Pola sata, dok nam se putevi nisu razmimoišli, hodali smo s tri prelijepa pijana muškarca s cvijećem u turbanima. U sumrak su njihove naramene torbe počele kukurikati. U njima su bili pijetlovi koje su nosili na tržnicu ali ih nisu uspjeli prodati.

Čini se da Chandu može vidjeti u mraku. Ja moram upaliti baklju. Počinju se oglašavati cvrčci i uskoro se čuje cijeli orkestar, zvukovna kupola nad nama. Žudim za tim da pogledam noćno nebo, no ne usuđujem se. Moram gledati kud hodam. Korak po korak.

Koncentrirano.

Čujem pse. No ne mogu procijeniti koliko su daleko od nas. Tlo je postalo ravno. Ukrala sam pogled k nebu. I postala ekstatična. Nadam se da ćemo uskoro stati. “Uskoro”, kaže Chandu. No, ispostavilo se da je to uskoro još sat vremena hoda. Vidim siluete divovskih stabala. Stigli smo.

Selo se čini prostranim, kuće su dosta udaljene jedne od drugih. Ušli smo u prekrasnu kuću. Gori vatra, nekoliko ljudi sjedi oko nje. Više ih je vani, u mraku. Ne mogu procijeniti koliko ih je. Jedva da ih raspoznam. Čuje se žamor. Lal Salaam Kaamraid (Crveni pozdrav, drugarice). Lal Salaam, odgovaram. Premorena sam. Domaćica me poziva unutra i daje mi piletinu s karijem kuhanu s graškom i crvenom rižom. Izvrsno. Njezino dijete spava pored mene, a njene srebrne nanognice odsijavaju u svjetlosti vatre.

Nakon večere rastvorila sam vreću za spavanje. Zatvarač ima čudan, parajući zvuk. Netko je upalio radio. BBC-jeve vijesti na hindskom. Anglikanska crkva povukla je sredstva iz Vedantinog projekta Niyamgiri zbog devastacije okoliša i narušavanja prava plemena Dongria Kondh. Čuju se kravlja zvona, šmrkanje, komešanje, goveda prde. Sve je na svom mjestu. Sklapaju mi se oči.

173

Belgijanci u Kongu
– (1960) belgijska vojna intervencija u bivšim kolonijama, brzo je otrijeznila euforiju nezavisnosti u Africi i pokazala prave namjere bivših kolonijalnih gospodara.

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.

- 13 Tamarindus indica – Tamarind, indijska datula ili indijska urma, jedini pripadnik te porodice. Autohtona je afrička tropska biljka (Sudan, Kamerun, Nigerija i Tanzanija). U Indiju je donesena nekoliko tisuća godina prije naše ere ljudskim djelovanjem. Danas je rasprostranjena uzduž cijelog tropskog pojasa. U 16. st. prenesena je i u Meksiko gdje se udomačila (op. prev.).
- 14 vrsta leće koja se guli, izvana smeđa, iznutra crvena (op. prev.).
- 15 Lunghi je pamučni (ili svileni, za svečane prilike poput vjenčanja) muški (iako ga mogu nositi i žene) odjevni predmet (u raznim bojama i uzorcima – plavi su izrazito popularni). Kad je rastvoren širok je 115 cm, a dug 200 cm. Razlikuje se od dhotija po duljini i načinu nošenja – nosi se nabrano, no može se nositi vezan na više različitih načina (op. prev.).

Ustali smo u pet sati. U šest smo već bili u pokretu. U sljedećih nekoliko sati prešli smo još jednu rijeku. Pješačili smo kroz predivna sela. Svako selo ima porodicu indijskih datula¹³ koje bdiju nad njim, poput zagrljaja dobronamjernih bogova. Slatki, bastarski tamarind. Oko jedanaest sati sunce je visoko na nebu, a hodanje je manje zabavno. U jednom selu uzeli stanku za ručak. Čini se da Chandu poznaje ljude u toj kući. Predivna mlada djevojka očijuka s njim. On se doimlje malo sramežljivim, možda zbog moje prisutnosti. Ručak se sastoji od sirove papaje sa masoor¹⁴ lećom i crvenom rižom. I crvenim chillijem u prahu. Pričekat ćemo da sunce malo izgubi na žestini prije nego što nastavimo put. Zadržijemali smo u sjenici. Posebna ljepota vlada ovim mjestom. Sve je čisto i nužno. Nema nereda. Crna kokoš paradira okolo po niskom zidu od blata. Rešetka od bambusa služi kao stabilizator potpornoj gredi slamnatog krova, no ujedno i kao polica. Na njoj stoje sirkova metla, dva bubnja, pletena slamnata košara, strgan kišobran i cijela hrpa naslaganih izravnatih praznih naboranih kartona. Nešto mi je zapelo za oko. Na kartonu stoji natpis: *Ideal Power 90 High Energy Emulsion Explosive (Class-2) SD CAT ZZ*.

Okolo dva sata smo ponovno krenuli. U sljedećem selu naći ćemo se s Didi (Sestrom, Drugaricom) koja zna koja je sljedeća etapa puta. Chandu ne zna. Ekonomični su čak i s informacijama. Nitko ne zna sve. No, kad smo stigli u selo, Didi nije bila tu. Nema nikakvih vijesti o njoj. Prvi put vidim oblačak brige koji se nadvija nad Chanduom. Veliki se nadvija nada mnom. Ne znam kakve sustave komunikacije imaju, ali što ako je nešto pošlo po zlu?

Smjestili smo se ispred napuštene školske zgrade, malo izvan sela. Zašto su sve vladine seoske škole građene poput betonskih utvrda sa čeličnim roletnama na prozorima i kliznim čeličnim vratima? Zašto nisu poput kuća u selu od blata i slame? Zato što ujedno služe i kao barake i bunker. “U selima Abhujmada”, kaže Chandu, “škole su ovakve...” Grančicom je po zemlji skicirao plan zgrade. Tri oktogona međusobno spojeni poput pčelinjeg saća. “Kako bi mogli pucati u svim smjerovima”. Kako bi potkrijepio svoje riječi nacrtao je strelice (poput trenerske sheme u kriketu – putanje mogućih udaraca bacača). Nema učitelja ni u jednoj od ovih škola, kaže Chandu. Sve su ih otjerali. Ili ste ih vi otjerali? Nismo mi,

mi tjeramo samo policiju. No, zašto bi učitelji došli ovdje, kad plaće mogu zaraditi sjedeći kući. Dobro pitanje.

Objašnjava mi kako je ovo “novo područje”. Partija ga je tek nedavno osvojila.

Došlo je dvadesetak mladih ljudi. Djevojaka i momaka. Adolescenti ili u ranim dvadesetima. Chandu objašnjava da je to milicija na razini sela – najniži rang maoističke vojne hijerarhije. Nikad prije nisam vidjela nikoga nalik njima. Odjeveni su u sarije i lunghije¹⁵, neki su u izlizanim maslinasto zelenim maskirkama. Momci nose nakit, pokrivala za glavu. Svaki od njih ima pušku koja se puni kroz cijev – *bharmaar*. Neki imaju i noževe, sjekire, luk i strijelu. Jedan momak nosi improvizirani minobacač napravljen od metar duge galvanizirane čelične cijevi. Stvara puno buke, međutim može se upotrijebiti samo jednom. Napunjena je barutom i šrapnelima i spremna za pucanje. “Usprkos tome, plaši policiju”, kažu i nasmijaše se. Čini se da im rat nije glavna briga na pameti. Možda zato jer je ovo područje daleko od domaćeg terena Salwa Juduma. Upravo su dovršili svoje dnevne zadatke: pomagali su pri podizanju ograde oko nekih kuća u selu kako bi se koze zadržale izvan polja. Razigrani su i znatiželjni. Djevojke su opušteno uz momke. Imam radar za takve stvari, i impresionirana sam. Njihov je posao, kaže Chandu, patrolirati, čuvati skupinu od pet do šest sela i pomagati u polju, čistiti bunare ili popravljati kuće – raditi što god je potrebno.

Još ni glasa od Didi. Što se može? Ništa. Čekati. Pomoći rezuckati i guliti.

Nakon večere, bez mnogo razgovora, svi su se posložili u liniju. Očito ćemo krenuti. Sve se seli s nama: riža, povrće, lonci i tave. Napustili smo područje škole i u redu jedan iza drugoga ušli u šumu. Za manje od pola sata stigli smo na proplanak na kojem ćemo noćiti. Ne čuje se apsolutno ništa. U svega nekoliko minuta svi su raširili svoje plave plastične plahte, sveprisutne “jhillii” (bez kojih neće biti Revolucije). Chandu i Mangtu će dijeliti jednu, a jednu su raširili meni. Našli su mi najbolje mjesto, pokraj najboljeg sivog kamena. Chandu kaže da je poslao poruku Didi. Ako je dobije, bit će tu u ranu zoru. Ako je dobije.

Ovo je najljepša soba u kojoj sam spavala nakon dugo vremena. Moj privatni apartman u hotelu s tisuću zvijezda. Okružena sam ovom prekrasnom neobičnom djecom i njihovim neobičnim arsenalom. Svi su maoisti, to je sigurno. Hoće li svi umrijeti? Je li škola za vojnu

- 16 The Peoples Liberation Guerrilla Army, PLGA (op. prev.)
17 Revolucionarna urođenička ženska organizacija

obuku u džungli za njih? A helikopterska paljba, termovizijska i laserska daljinometarska oprema?

Zašto moraju umrijeti? Zbog čega? Kako bi sve ovo postalo rudnikom? Sjećam se posjeta otvorenim rudnicima željeza u Keonjharu, u Orissi. Tamo je nekoć bila šuma. I djeca poput ovih. Sad je zemlja, poput otvorene crvene rane. Crvena prašina skuplja se u nosnicama i plućima. Voda je crvena, zrak je crven, ljudi su crveni, njihova pluća i njihova kosa su crveni. Po cijele dane i noći kroz njihovo selo tutnje kamioni, branik do branika, tisuće i tisuće kamiona koji prevoze rudu do luke Pradip odakle će se izvesti u Kinu. Tamo će se pretvoriti u automobile i dim i gradove koji narastu preko noći. U stopu rasta koja ostavlja ekonomiste beže daha. U oružja za vođenje ratova.

Svi su zaspali, osim stražara koji stražare u smjenama od sat i pol. Napokon mogu gledati zvijezde. Dok sam kao dijete odrastala na obalama rijeke Meenachal, mislila sam da su cvrčci – koji su se uvijek javljali u predvečerje – zvukovi zvijezda koje se pale spremajući se zasjati. Iznenadena sam koliko mi se ovdje sviđa. Nema mjesta na svijetu na kojem bih radije bila. Tko bih mogla biti večeras? Drugarica Rahel, pod zvijezdama? Možda sutra stigne Didi.

* * *

Stigli su u rano poslijepodne. Vidim ih izdaleka. Petnaestak ih je, svi su u maslinasto zelenim uniformama, trče prema nama. Čak i izdaleka, prema načinu na koji trče, vidim da su krupne ribe. Narodnooslobodilačka gerilska vojska¹⁶. Njima su namijenjene termovizijska oprema i laserski navođene puške. Radi njih škola za vojnu obuku za ratovanje u džungli. Naoružani su ozbiljnim puškama: INSAS, SLR, dvojica imaju AK 47-ice. Vođa trupe je Drug Madhav koji je član partije od devete godine života. Podrijetlom je iz Warangala u Andhra Pradeshu. Bio je uzrujan i ispričavao se. Ponavljao je da je došlo do ogromnog nesporazuma i da se to inače nikad ne događa. Plan je bio da odmah prvu večer stignem u glavni kamp. Netko je u šumskoj vezi ispustio štafetu. Motociklistička ispostava je trebala biti na sasvim drugom mjestu. "Prisilili smo vas da čekate i da toliko hodate. Cijelim smo putem trčali kad smo čuli da ste stigli ovamo." Rekla sam da je sve OK i da sam stigla spremna na čekanje, hodanje i slušanje. Inzistira na tome da odmah krenemo jer ljudi u kampu čekaju, zabrinuti.

Jacobo Arbenz
– (1913-1971) 1954 CIA i američka vlada organizirale su državni udar kojim je svrgnut predsjednik Gvatemale Arbenz. Na vlast je došla vojna hunta. Vojska je ostala na vlasti idućih 30 godina.

Kamp je bio udaljen par sati hoda. Stigli smo u sumrak. Stražari patroliraju u nekoliko slojeva i u koncentričnim krugovima. Bit će da je sto drugova poredano u dva reda. Svi su naoružani. I nasmiješeni. Počinju pjevati: *Lal lal salaam, lal lal salaam, aane vaaley saathiyon ko lal lal salaam* (Crveni pozdrav pridošlim drugovima). Pjevali su tako nježno, kao da pjevaju narodnu pjesmu o rijeci ili šumskom cvatu. Pjesmom, čestitkom, rukovanjem i stisnutom šakom svatko pozdravlja svakoga, romori Crveni pozdrav, crveni pozdrav...

Osim ogromne plave jhilli rasprostrte po podu u veličini od 4,5 metara kvadratnih, nema drugih znakova "logora". Ova jhilli ima i krov. To će biti moja soba večeras. Ili sam nagrađena za dane hoda ili me se tetoši zbog onoga što slijedi. Ili oboje. Bila je to zadnja večer tijekom cijelog puta koju ću imati krov nad glavom. Za večerom sam upoznala Drugaricu Narmadu koja je zadužena za Krantikari Adivasi Mahila Sangathan¹⁷ (KAMS), a za kojom je raspisana nagrada, Drugaricu Saraju (Sarođa) iz PLGA koja je visoka koliko i njezin SLR, Drugaricu Masheu (što na jeziku gondi znači Crna Djevojka) za čijom je glavom također raspisana nagrada, Drugaricu Roopi (Rupi) mag za tehnologiju, Druga Raju (Rađu) koji je zadužen za koridor koji sam propješačila, Druga Venua (ili Muralija ili Sonua ili Sushila, kako god vam paše), koji im je, čini se, svima nadređen. Možda je član Centralnog Komiteta, ili čak Polit Biroa. Nije mi rečeno. Ne pitam. Materinji jezici su nam gondski, halbi, telugu, punjabski i malayalam. Samo Masse govori engleski. (Stoga komuniciramo na hindskom!) Drugarica Maase je visoka i tiha i čini se da se mora probiti kroz naslage boli kako bi otpočela razgovor. Zbog načina na koji me zagrlila pomislila sam da je čitateljica i da joj u džungli nedostaju knjige. Ispričat će mi svoju priču tek kasnije. Kad mi povjeri svoju bol.

Stižu loše vijesti, to se tako događa u ovoj džungli. Trkač, s "keksima". Rukom pisane poruke na listovima papira, složenima i savijenima u male kvadratiće. Puna vreća. Poput čipsa. Vijesti iz svih krajeva. Policija je ubila pet ljudi u selu Ongnaar, četvero iz milicije i jednog seljanina: Santhu Pottai (25), Phoolo Vadde (22), Kande Potai (22), Ramoli Vadde (20), Dalsai Koram (22). To bi lako mogla biti djeca od sinoć, iz moje zvijezdama osute spavaonice.

Nakon toga stižu dobre vijesti. Mali kontingent ljudi među kojima je i punašni mladi čovjek. I on je u

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.

18 *"The Chief minister"* odnosno Glavni ministar je predsjednik vlade saveznih indijskih država. On je predsjednik vlade kabineta savezne države. Po indijskom Ustavu, glavnog ministra imenuje guverner savezne države. Glavne ministre država biraju članovi zakonodavnog tijela. Šefa vlade ne bira glasačko tijelo – ono bira samo svoje predstavnike. Predstavnici izabiru premijera savezne države. Tako imenovan predsjednik vlade ima gotovo sve izvršne ovlasti. Za razliku od toga, guverner savezne države ima samo imaginarnu ovlasti (op.prev.).

maskirnom, ali njegova izgleda potpuno novo. Svi im se dive i hvale im kondiciju. On se doimlje sramežljivim i zadovoljnim. On je doktor koji je došao živjeti i raditi s drugovima u šumu. Prošlo je mnogo godina otkad je zadnji put neki doktor posjetio Dandakaranyu.

Vijesti na radiju izvještavaju o sastanku ministra unutarnjih poslova s glavnim ministrima država pogođenih "ljevičarskim ekstremizmom". Glavni ministri¹⁸ Jharkhanda i Bihara drže se po strani i nisu prisustvovali sastanku. Na to su se svi okupljeni oko radija počeli smijati. U vrijeme izbora, za cijelo vrijeme trajanja kampanje i možda koji mjesec nakon formiranja vlade, srednjostrujaški političari govore stvari poput "naksaliti su naša djeca". Moguće je uskladiti satove prema tome kad će promijeniti mišljenje i kad će im izbiti očnjaci.

Upoznala sam Drugaricu Kamlu. Rečeno mi je da se ni u kom slučaju ne smijem udaljiti ni metra od svog jhillija bez da ju probudim. Svatko se u mraku dezorijentira i lako se izgubiti. (Ne budim je. Spavam kao klad.) Ujutro, Kamla mi uručuje plastični žuti paketić otvoren na jednoj strani. Nekoć je u njemu bilo Abisovo zlatno rafinirano sojino ulje. Sad je to moja Noćna posuda. Ništa se ne rasipa na Putu do Revolucije. (Čak i danas neprestano razmišljam o Drugarici Kamli. Sedamnaest joj je godina. O struk joj je opasan pištolj domaće radionosti. A kakav joj je tek osmijeh! No, ako je slučajno nađe policija ubit će je. Možda je prije toga siluju. Nitko neće postavljati pitanja. Jer je ona Prijetnja Unutarnjoj Sigurnosti.)

Nakon doručka, čeka me Drug Venu (Sushil, Sonu, Murali), sjedeći na jhilli prekrivenih nogu, promatrajući svijet poput krhkog seoskog učitelja. Slijedi predavanje iz povijesti. Ili točnije, predavanje o povijesti Dandakaranya šume koja je kulminirala ratom koji njome upravo danas kovitla. Nema sumnje, to će biti partizanska verzija. No, koja pak povijest to nije? U svakom slučaju, tajnu se povijest mora učiniti javnom kako bi ju se (uopće) moglo osporavati, proturječiti joj, umjesto da se o njoj jednostavno laže, što se trenutno događa.

Drug Venu ima staložen, umirujući gard i nježan glas koji će u danima koji dolaze izbijati u kontekstu koji će me potpuno obeshrabriti. Jutros priča satima, gotovo neprekidno. On je poput malog upravitelja skladišta s

divovskim setom ključeva kojima otključava labirint pretinaca punih priča, pjesama i uvida.

Drug Venu bio je u jednoj od sedam oružanih trupa koje su prije trideset godina, u lipnju 1980. prešle Gondavari iz Andhra Pradesha i ušli u Dandakaranya šumu (DK u partijskom žargonu). On je jedan od izvornih pionira. Oni su bili dio Narodne vojne skupine (PWG – People's War Group), jedna frakcija Komunističke partije Indije (marksističko-lenjinistička) [CPI (ML)], izvorni naksaliti. PWG se formalno odvojio u zasebnu samostalnu partiju u travnju te godine, pod Kondapallijem Seetharamiahom. PWG je odlučio osnovati stajaću vojsku za koju im je bila potrebna baza. DK je trebala biti ta baza, prve poslanske trupe trebale su izvidjeti područje i početi s izgradnjom gerilskih zona. Rasprave o tome trebaju li komunističke partije imati stajaću vojsku te je li "narodna vojska" kontradiktoran termin, stare su rasprave. PWG-ova odluka o osnutku vojske potječe iz iskustva u Andhra Pradeshu gdje je njihova kampanja za provedbu agrarne reforme ("Land to the Tiller" – "zemlja oračima") dovela do izravnog sukoba sa zemljoposjednicima i rezultirala policijskom represijom neizdrživom bez vlastite borbene sile.

(Do 2004. PWG se spojio s drugim CPI [ML] frakcijama: Stranačkim jedinstvom [Party Unity PU] i Maoističkim komunističkim centrom [Maoist Communist Center MCC] – koji najvećim dijelom djeluje iz Bihara i Jharkhanda; da bi onda postala ono što je sada, Komunistička partija Indije (M) [Comunist Party of India – Maoist].)

Dandakaranya je dio onoga što Britanci, na svoj Bjelački način zovu Gondwana, zemlja Gonda. Danas je šuma podijeljena državnim granicama Madhya Pradesha, Chhattisgarha, Orisse, Andhra Pradesha, i Maharaštre. Stari je trik razdvojiti problematične skupine u odvojene administrativne jedinice. No, ovi maoistički Gonde ne obraćaju puno pozornosti na stvari poput državne granice. Karte u njihovim glavama izgledaju drugačije, i poput drugih šumskih bića, utabali su svoje putove. Ceste njima ne služe za hodanje, nego za prelazak, ili sve češće, za zasjede. Osim Gonda (dijele se na plemena Koya i Dorla) koji su većinska zajednica postoje i manja naselja drugih plemenskih zajednica. Zajednice koje nisu adivasi – trgovci i doeseljenci, žive na rubovima šume blizu cesta i tržnica.

- 19 skupni termin za pokrete koji propagiraju hinduistički nacionalizam
- 20 *Diospyros melanoxylon* je autohtona indijska i šrilankanska vrsta cvjetnice iz obitelji Ebenaceae. U području jugoistočne Indije poznata je pod nazivom Temburini, ili po hindskom imenu – Tendu. U Orissi i Jharkhandu poznat je kao Kendu. U Indiji se koristi kao papir za motanje duhana za pušenje.
- 21 Jeftina cigareta (tanki cigareta punjena duhanom zamotana lišćem tendua i zavezana konopčićem na jednoj strani, op. prev.)
- 22 100 (pesa) paisa = 1 indijska rupija; Rs. 45 = \$1 (cca.)
- 23 1 lakh = 100,000; 1 crore = deset milijuna (100 lakhs). (100 crorea je jedna milijarda, znači u milijardama rupija, op. prev.)
- 24 *Chutney* je gusti umak od mješavine začina i povrća. Obično je začinjeni dodatak glavnom jelu. Chutneyi mogu biti slatkasti i kiseli te svježiji ili ukiseljeni (op. prev.).
- 25 Special Police Officer – SPO (op. prev.)

PWG nisu bili prvi prosvjetitelji pristigli u Dandakaranyu. Baba Amte, slavni gandijevac osnovao je ašram i bolnicu za liječenje gube u Warori 1975. Ramakrishna Mission je počela otvarati seoske škole u udaljenim šumama Abhujmada. U sjevernom Bastaru, Baba Bihari Das započeo je agresivnu kampanju za “vraćanje plemena pod okrilje hinduizma” što je uključivalo kampanju ocrnjivanja plemenske kulture, poticanje samoprijezira i uvođenje velikog hinduističkog dara – kaste. Prvi preobraćenici, seoske poglavice i veliki zemljoposjednici – poput Mahendre Karme, osnivača Salwa Juduma – dobili su status Dwijija, dvorođenih, Brahmana. (To je naravno dobrim dijelom i prevara, jer nitko ne može postati Brahman. Kad bi mogli, dosad bismo već bili nacija Brahmana). No, taj se lažni hinduizam smatra dovoljno dobrim za plemenske narode, baš kao i lažne marke svega ostaloga – keksa, sapuna, šibica, ulja – što se prodaje na seoskim tržnicama. Kao dio¹⁹ vala mijenjana su imena sela u zemljišnim knjigama, rezultat čega je da ih danas većina ima dva imena, narodno i državno ime. Na primjer selo Innar postalo je Chinnari. Na glasačkim su listama imena plemena promijenjena u hinduistička imena. (Massa Karma je postao Mahendra Karma.) Oni koji se nisu sklonili pod hinduističko okrilje proglašeni su “Katwama” (što ih je označilo kao Nedodirljive) da bi se kasnije uklopili u redove maoista.

PWG je prvo počeo djelovati u Južnom Bastaru i Gadchiroliju. Drug Venu detaljno je opisao te prve mjesece: kako su seljani bili sumnjičavi prema njima i kako ih nisu htjeli pustiti u svoje kuće. Nitko im nije htio dati hrane ni pića. Policija je proširila glasine da se radi o lopovima. Žene su skrile nakit u pepeo drvenih peći. Stupanj represije bio je vrlo visok. U studenom 1980. u Gadchiroli policija je otvorila vatru za vrijeme seoskog sastanka i pobila cijelu truppu. To je bio prvi takav “okršajni” pokolj u DK. Bio je to traumatičan korak unatrag, drugovi su se povukli preko Godavari i vratili se u Adilabad, međutim 1981. su se opet vratili. Počeli su organizirati plemenske narode da traže veću cijenu koja im se isplaćuje za listove tendua²⁰ od kojih se radi bidi²¹. Trgovci su tada nudili tri pesa (paisa) za svežanj od otprilike pedeset listova.²² Bio je to izazovan posao, organizirati ljude kojima je ovakva vrsta politike potpuno strana, i povesti ih u štrajk. Na kraju je štrajk bio uspješan i cijena je poduplana na šest pesa (paisa) po svežnju. Stvarni uspjeh za partiju bio je to što je mogla demonstrirati va-

žnost jedinstva i nov način političkog pregovaranja. Danas, nakon nekoliko štrajkova i agitacija, cijena svežnja tendu lišća je jednu rupiju. (Ne izgleda tako prema ovim cijenama, no promet u trgovini lišćem tendua broji se u stotinama crorea²³ rupija.)

Za svaku sezonu vlada raspisuje javni natječaj i daje investitorima dozvole za ekstrakciju fiksne količine tenduova lišća – obično između 1500 i 5000 standardiziranih vrećica poznatih kao “manak boras” (“standardne vrećice”). U svaku manak boru stane oko tisuću svežnjeva. (Naravno, nema načina da se osigura da koncesionari ne ekstrahiraju više od dozvoljenoga.) Kad tendu dođe na tržište prodaje se na kilograme. Nepreciznu matematiku i prepreden sustav mjerenja koji pretvara svežnje u manak borase pa u kilograme kontroliraju koncesionari, što ostavlja dovoljno mjesta manipulacijama najgore vrste. Najstrožijim izračunom profit po jednoj standardnoj vreći procjenjuje se na otprilike 1100 rupija (nakon što se partiji plati provizija od 120 rupija po vreći). Čak i prema takvim izračunima mali koncesionar (1500 vreća) zaradi oko 16 lakh rupija po sezoni, a veliki koncesionar zaradi do 55 lakh rupija. Realističnija procjena kretala bi se u višestruko većim brojevima. S druge strane Najveća Prijetnja Unutarnjoj Sigurnosti zaradi jedva toliko da preživi do sljedeće sezone.

Prekinuo nas je zvuk smijeha i pogled nam je pao na Nilesa, jednog od mladih drugova iz PLGA koji je pljeskajući se žurno hodao prema prostoru predviđenom za kuhanje. Kad se približio vidjela sam da nosi listovito gnijezdo ljutih crvenih mrava koji gmižu po njemu i grizu ga po rukama i vratu. Niles se također smije. “Jeste li ikad jeli mravlji chutney²⁴”, pita me Drug Venu. Poznati su mi crveni mravi iz djetinjstva u Kerala, ugrizli su me, ali ih nikad nisam jela. (Chutney je bio ukusan. Ljut. S mnogo mravlje kiseline.)

Niles je iz Bijapura koji je u centru Salwa Judum operacija. Nilesov mlađi brat pridružio se Judumu; u jednom od svojih pljačkaških i paležnih pohoda postao je Časnik Specijalne Policije²⁵. Živi u kampu Basagudua s njihovom majkom. Otac je odbio otići i ostao u selu. Posljedica toga je obiteljski krvni feud. Kad sam kasnije imala priliku razgovarati s njim pitala sam ga zašto je njegov brat to učinio. “Bio je vrlo mlad”, kaže Niles. “Dobio je priliku divljati i nanositi bol ljudima i paliti kuće. Podivljavao je i radio grozne stvari. Sad je zaglavio. Više se nikad ne može vratiti u selo. Neće mu biti oprošteno. On je svjestan toga.”

177

Salvador Allende
– (1908-1973) prvi demokratski izabrani predsjednik marksista u Latinskoj Americi, počinio je samoubojstvo, nakon što je u Chileu izvršen državni udar potpomognut od CIA-e i američke Vlade. “Radnici moje zemlje, imam vjeru u sudbinu Čilea. Drugi ljudi nadviđati će ovaj goraki i miračni trenutak kad izdajnici bjeđuju. Živio Čile! Živio narodi! Živjelo radništvo!”

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.

Vratili smo se predavanju iz povijesti. Sljedeća velika partijska bitka, kaže Drug Venu, bila je protiv tvornice papira u Ballarburu (Ballarpur Paper Mills). Vlada je dala obitelji Thapar koncesiju na 45 godina na ekstrakciju 1,5 lakha tona bambusa uz iznimno visoke subvencije (trivijalne u usporedbi s boksitom, no svejedno). Plemenima je plaćano deset pesa (paisa) za svežanj od 20 bambusovih stapki. (Neću pokleknuti uobičajenim napastima usporedbe toga s profitom koji su Thapari ostvarivali). Dugim agitacijama, štrajkom koji su pratili pregovori s upravom tvornice papira u prisutnosti ljudi, utrostručena je cijena na 30 pesa (paisa) po svežnju. To su bili ogromni uspjesi za plemenske narode. Druge političke stranke su davale obećanja, ali nisu pokazivali nikakve znakove namjere ispunjenja obećanja. Ljudi su počeli prilaziti PWG-u i pitati mogu li se pridružiti.

Politika tendua, bambusa i drugih šumskih proizvoda je sezonska. Problem koji traje tijekom cijele godine, stvarno prokletstvo života tih ljudi je gazda nad gazdama, Ministarstvo šumarstva. Svako su se jutro službenici šumarije, čak i najmlađi među njima, pojavljivali u selu poput lošeg sna, sprečavajući ljude u oranju polja, skupljanju ogrjeva, skupljanju lišća, branju voća, ispaši stoke, u preživljavanju. Dovedi bi slonove da pregaze polja i u prolazu bi razbacivali sjeme baboola (*Acacia nilotica*) kako bi uništili tlo. Ljude bi tukli, hapsili, ponižavali, uništavali im usjeve. S gledišta Ministarstva šumarstva to su ilegalni ljudi koji sudjeluju u neustavnim aktivnostima, a ministarstvo samo provodi vladavinu prava. (Seksualno iskorištavanje žena je samo dodatno razmetanje nad njihovim jadima.)

Ohrabrena sudjelovanjem naroda u tim borbama, partija je odlučila ući u sukob s Ministarstvom šumarstva. Ohrabrivala je ljude da preuzmu šumska područja i kultiviraju ih. Ministarstvo pravosuđa osvetilo se spaljivanjem novih sela koja su nastala u šumskim područjima. Nacionalni park u Bijapuru proglasili su 1986., što je značilo preseljenje 60 sela. Više od pola ih je bilo već iseljeno i izgradnja infrastrukture Nacionalnog parka u Bijapuru je počela kad se partija uključila. Demolirala je gradnju i zaustavila deložaciju preostalih sela. U par slučajeva uhvaćeni službenici vezani su za stabla i seljani su ih tukli. Bila je to katarzična osveta za generacije eksploataranja. Na koncu se Ministarstvo šumarstva se povuklo. Između 1986. i 2000. Partija je redistribuirala 300 000 hektara šumskog zemljišta. Danas, kaže drug Venu, nema seljaka bez zemlje u Dandakaranyi.

Današnjim generacijama mladih ljudi Ministarstvo šumarstva je daleka uspomena, dio mitoloških priča o povijesti uzništva i poniženja koje majke pričaju svojoj djeci. Starijim generacijama sloboda od Ministarstva šumarstva znači istinsku slobodu. Mogli su je dođirati, okusiti ju. Ona im znači više nego što im je nezavisnost Indije ikad značila. Počeli su se okupljati oko partije koja se zajedno s njima borila.

Ekipa od sedam trupa daleko je dogurala. Njihov utjecaj danas se rasprostire na 60 000 kvadratnih kilometara šume, tisuće sela i milijune ljudi.

No, odlazak Ministarstva šumarstva značio je dolazak policije. To je pokrenulo seriju krvoprolića: lažni policijski “okršaji”, zasjede PWG-a. Redistribucijom zemlje došle su druge obveze: navodnjavanje, poljoprivredna produktivnost, problem rastuće populacije koja samovoljno raščičava šumsku zemlju. Donesena je odluka da se razdvoji “civilni posao” od “vojnog posla”.

Danas Dandakaranyom upravlja razrađena infrastruktura Jantana Sarkara (nadzornih vlada). Organizacijski principi preuzeti su iz Kineske revolucije i Vijetnamskog rata. Svakog Jantana Sarkara bira skup sela čija ukupna populacija može varirati od 500 do 5 000 ljudi. Ima devet odjela: Krishi (poljoprivreda), Vyapar-Udyog (trgovina i industrija), Arthik (ekonomija), Nyay (pravosuđe), Raksha (obrana), Hospital (zdravstvo), Jan Sampark (javni odnosi), School-Riti Rivaj (obrazovanje i kultura), i Džungla. Grupa Janatana Sarkara okuplja se u područna vijeća. Tri područna vijeća čine sektor. Dandakaranya ima deset sektora.

“Upravo smo osnovali i odjel Spasimo Džunglu.” Kaže Drug Venu, “sigurno ste čitali vladino izvješće koje kaže da se šuma povećala na područjima pod naksalitskom upravom?”.

“Ironično je”, kaže Drug Venu, “prvi koji su imali koristi od partijske kampanje protiv Ministarstva šumarstva bili su Mukhiye (seoski glavari) – Dwij brigade”. Iskristili su svu svoju ljudsku snagu i sve resurse kako bi ugrabili što više zemlje dok su mogli, dok je išlo dobro. No, onda su ljudi počeli prilaziti partiji sa svojim “unutarnjim kontradikcijama”, kako je to Drug Venu izvanredno formulirao. Partija je počela posvećivati pozornost problemima jednakosti, klase i nepravde unutar samog plemenskog društva. Veliki zemljoposjednici

26 *Madhua Longifolia, mahua* ili *mahua* je indijska tropska biljka široko rasprostranjena po ravnicama i šumama srednje i sjeverne Indije. To je zimzeleno brzorastuće drvo koje može narasti do 20 metara u visinu. Raste u indijskim državama Jharkhand, Uttar Pradesh, Bihar, Madhya Pradesh, Kerala, Gujarat i Orisa. Ulje je ljekovito za kožu, ali se može koristiti i kao gorivo. Kao "illipe" koristi se kao slatkiš u čokoladama. Sjemenke koje ostanu nakon prerade u ulje odlično su gnjojivo. Cvjetovi se koriste za proizvodnju alkoholnog pića koje se pije u tropskoj Indiji. Kora drveta ima medicinska svojstva. Zbog korisnosti mnoge ga plemenske zajednice smatraju svetim drvetom (op. prev).

27 "Strategic Hamleting", hamlet – zaseok. Metoda borbe protiv komunističkih pobuna metodom preseljenja populacije (op. prev).

nanjušili su nevolju na vidiku. Što je utjecaj partije bio veći, to se njihov smanjivao. U sve većoj mjeri ljudi su s problemima dolazili partiji umjesto Mukhiyima. Stari oblici eksploatacije dovedeni su u pitanje. Bio je običaj da ljudi na prvi dan kiše obrađuju Mukhiyinu zemlju umjesto vlastite. Ta praksa je prestala. Prestali su im davati plodove prvog dana branja Mahue²⁶ kao i drugih šumskih proizvoda. Očito, nešto se moralo poduzeti.

Na scenu stupa Mahendra Karma, jedan od najvećih zemljoposjednika u regiji i u to vrijeme član Komunističke partije Indije (CPI). On je 1990. okupio skupinu Mukhiya i zemljoposjednika te započeo kampanju Jan Jagran Abhiyan (Kampanju za osvješćivanje naroda). Njihovo "osvješćivanje naroda" sastojalo se od oko 300 lovaca čiji je zadatak bio češljati šumu, ubijati ljude, paliti kuće i zlostavljati žene. Policijsku podršku osiguravala je vlada tadašnjeg Madhya Pradesha – Chhattisgarh još nije postojao. U Maharastri je počela napadati slična organizacija, "Demokratski Front". Narodni rat uzvratilo je u punom stilu Narodnog rata, ubojstvima nekolicine najozloglašenijih zemljoposjednika. U roku od nekoliko mjeseci Jan Jagran Abhiyan (Kampanja za osvješćivanje javnosti), "bijeli teror" – kako ga zove Drug Venu – izbljedio je. Mahendra Karma, koji je već bio član Kongresne stranke, pokušao je 1998. oživjeti Jan Jagran Abhiyan. Ovaj je put nestao i brže nego prvi put.

U ljeto 2005. nasmiješila mu se sreća. U travnju je BJP-ova [Bharatiya Janata Party] vlada u Chhattisgarhu potpisala dva MOU-a kojima se omogućuje izgradnja dviju integriranih čeličana (pod tajnim uvjetima). Jedan u vrijednosti od 7 000 crore rupija s Essar Steel in Bailadila, i drugi na 10 000 crore rupija s Tata Steel u Lohandigudi. Istog mjeseca Premijer Manmohan Singh izrekao je poznatu izjavu o maoistima kao "Najvećoj Prijetnji Unutarnjoj Sigurnosti" Indije. (Bilo je čudno to tada kazati jer je vrijedilo upravo suprotno. Kongresna stranka u Andhra Pradeshu je upravo bila nadmanevrivala maoiste, ostavljajući ih desetkovanima.) Izgubili su oko 1600 kadrova i bili su u potpunom kaosu. Premijerova izjava uzrokovala je nagli skok vrijednosti dionica rudarskih kompanija. Također je poslan i signal medijima da su maoisti legitimna meta bilo čijeg napada. U lipnju 2005. Mahendra Karma sazvaio je tajni sastanak Mukhiya u selu Kutroo i proglasio Salwa Judum (Akciju Čišćenja). Prekrasan amalgman plemenske prizemnosti i Dwij/Nacističkog sentimenta.

Za razliku od Jan Jagran Abhiyana, Salwa Judum bila je operacija raščišćavanja terena, što je značilo preseljenje ljudi iz njihovih sela u kampove pokraj ceste gdje ih se moglo policijski nadgledati i kontrolirati. Vojnim rječnikom rečeno, to je Strateško preseljenje populacije.²⁷ Osmislio ga je General Sir Harold Briggs 1950. u vrijeme britanskog rata protiv komunista u Malayi. Briggsov plan postao je jako popularan u Indijskoj vojsci, upotrijebljen je u Nagalandu, Mizoram, i u Telanganu. BJP-ov glavni ministar Chhattisgarha, Raman Singh, objavio je da što se njegove vlade tiče, seljani koji se nisu preselili u kampove, smatrat će se maoistima. U Bastaru, dakle, za običnog seljaka, ostati kući, živjeti uobičajenim životom, postalo je jednako sudjelovanju u opasnim terorističkim aktivnostima.

Uz metalnu šalicu crnog čaja, kao posebnu poslasticu, netko mi je dao slušalice i upalio mali MP3 player. To su oštećene snimke Gosp. D. S. Manhara, tadašnjeg bijpurskog SP-a [Načelnika Policije] koji putem bežične mreže izvještava mladog časnika o državnim i saveznim nagradama i poticajima koje dobijaju "jagrit" (osviještena) sela i ljudi koji pristanu preseliti se u kampove. Zatim mu daje jasne upute da se sela koja se odbiju "predati" spale, a novinari koji žele pisati o naksalitima trebaju biti usmrćeni na licu mjesta. (Čitala sam davno o ovome u novinama. Kad se priča pojavila, kao kazna – nejasno je kome – SP je prebačen u Državni odbor za ljudska prava.)

Prvo selo koje je Salwa Judum spalio (18. lipnja 2005.) bilo je Ambeli. Od lipnja do prosinca 2005. palili su, ubijali, silovali i pljačkali put kroz stotine sela u Južnoj Dantewadi. Centar tih operacija bio je okrug Bijapura i Bhairamgarha pokraj Bailadila gdje je trebala biti nova tvornica Essar Steela. Ne slučajno, to su sve bila maoistička uporišta gdje su Jantana Sarkari odradili odličan posao, pogotovo u izgradnji sustava za skupljanje kišnice. Jantana Sarkar postali su važna meta za napade Salwa Juduma. Stotine ljudi ubijeno je na najbrutalnije načine. Oko 60 000 ljudi preselilo se u kampove, neki dobrovoljno, neki zbog terora. Među njima, 3000 je imenovano Časnicima Specijalne Policije (SPO) na plaći od 1500 rupija.

Zbog takvih beznačajnih mrvica, mladi ljudi, poput Nileshovog brata osudili su se na doživotnu kaznu zatvora iza bodljikave žice. Zbog svoje okrutnosti mogli bi ispasti najvećim žrtvama ovog strašnog rata. Nikakva

179

Mohammad Mosaddegh

– (1882-1967) 1953., CIA je organizirala državni udar u kojem je svrgnut demokratski izabrani premijer Iran, koji je pokušao nacionalizirati iransku industriju nafte. Nakon svaganja Mosaddegh iranski šah uveo je još suroviju diktaturu.

ROY, ARUNDHATI

*Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu*

UP&UNDERGROUND

Proljeće 2011.

odluka Vrhovnog suda o raspuštanju Salwa Juduma ne može promijeniti njihovu sudbinu.

Preostale stotine tisuća ljudi nestali su s vladinog radara. (Međutim, razvojna sredstva za ta 644 sela nisu nestala. Što će se dogoditi s tim malim zlatnim rudnikom?) Mnogi od njih uspjeli su pobjeći u Andhra Pradesh ili Orissu kamo su obično migrirali kao najamni radnici u vrijeme sezone branja chillija. No, deseci tisuća pobjegli su u šumu, gdje su dan danas, žive bez skloništa, vraćajući se svojim poljima i kućama samo po danu.

U tijeku Salwa Juduma pojavilo se mnoštvo novih policijskih postaja i kampova. Ideja je bila osigurati sigurnosni pojas za "tiho preuzimanje" područja pod kontrolom maoista. Pretpostavka je bila da se maoisti neće usuditi napasti tako veliku koncentraciju sigurnosnih snaga. Maoisti su s druge strane shvatili da ako ne razbiju sigurnosni pojas, to će značiti napuštanje ljudi čije su poštovanje zaradili, i s kojima su živjeli i radili 25 godina. Uzvratili su serijom napada u sami centar sigurnosne mreže.

PLGA je 26. siječnja 2006. (op. prev. Dan nezavisnosti) napao gangalauršku policiju i ubio sedam ljudi. Salwa Judumov kamp u Eraboru napadnut je 17. srpnja 2006., ubijeno je 20 ljudi, a 150 ranjeno. (Možda ste čitali o tome: "Maoisti su napali izbjeglički kamp koji je organizirala Chhattisgarška vlada kako bi osigurala sklonište mještanima koji su pobjegli iz selâ zbog naksalitskog terora.") Izbjeglički kamp Basaguda napali su 13. prosinca 2006. i ubili tri SPO-a i pozornika. 15. ožujka 2007. dogodio se najsmioniji od napada: 120 gerilaca PLGA napali su Rani Bodili Kanya Ashram, djevojački hostel pretvoren u vojarnu za 80 članova Chhattisgarške policije (i SPO-e) dok su djevojke koje su tamo i dalje živjele služile kao ljudski štit. PLGA je ušao u područje, napravio kordon oko područja u kojem su živjele djevojke i napao vojarnu. Poginulo je 55 policajaca i SPO-ova. Nijedna djevojka nije stradala. (Iskreni SP iz Dantewade pokazao mi je svoju PowerPoint prezentaciju sa zastrašujućim fotografijama spaljenih trupala i izvađenih utroba policajaca koji leže u ruševinama u zrak dignutih školskih zgrada. Bile su toliko jezive da je bilo nemoguće ne skrenuti pogled. Činilo se da je zadovoljan mojom reakcijom.)

Napad na Rani Bodili uzrokovao je pomutnju u zemlji. Organizacije za ljudska prava osudile su maoiste ne samo zbog nasilja, nego i jer su protiv obrazovanja i napadaju škole. No, u Dandakaranyi napad na Rani Bodili postao je legendom: o njemu su skladane pjesme, pisani stihovi i drame.

Maoistička protuofenziva razbila je sigurnosni pojas i dala ljudima prostora za disanje. Policija i Salwa Judum povukli su se u svoje kampove iz kojih sad izlaze – obično usred noći – samo u skupinama od 300 do 1000 u akcijama opsade i pretrage sela. Ljudi su se postupno, osim SPO-ova i njihovih obitelji, počeli vraćati u sela. Maoisti su ih dočekali i objavili da se čak i SPO-ovi mogu vratiti ukoliko se javno i iskreno pokaju za svoja djela. Mladi ljudi su počeli nahrupljivati u PLGA. (PLGA je formalno konstituirana u prosincu 2000. Posljednjih tri deset godina njegove naoružane trupe postupno su prerasle u sekcije koje su prerasle u vodove koji su prerasli usatnije). Ubrzo nakon tiranije Salwa Juduma PLGA je mogao proglasiti snagu bataljona.

Salwa Judum nije samo izgubio, nego mu se sve odbilo od glavu.

Kao što znamo to nije bila samo lokalna operacija sitnih kriminalaca. Bez obzira na licemjerje u medijima, Salwa Judum je zajednička operacija Chhattisgarške vlade i Kongresne stranke koja je bila na vlasti u Središtu. Neuspjeh nije bio opcija. Ne dok svi ti MOU-i čekaju poput uvenulih udavača na bračnom tržištu. Vlada je bila pod strašnim pritiskom da osmisli novi plan. Osmislili su operaciju Zeleni lov. Salwa Judumovi SPO-ovi sada se zovu Koya komandosi. Angažirani su Chhattisgarške Oružane snage (CAF) (Chhattisgarh Armed Force, op. prev.), Centralna rezervna policija (CRPF) (Central Reserve Police Force, op. prev.) Granične sigurnosne snage (BSF) (Border Security Force, op. prev.), Indijsko-tibetanska granična policija (ITBP) (Indo-Tibetan Border Police, op. prev.), Centralne sigurnosne snage za zaštitu industrije (CISF) (Central Industrial Security Force, op. prev.), Sive pse (Grey Hounds), Škorpione, Kobre. I politiku afektivnog imena WHAM – Prodobivanje umova i srca (Winning Hearts and Minds, op. prev.).

Važni ratovi vode se na najnevjerojatnijim mjestima. Kapitalizam slobodnog tržišta pobijedio je Sovjetski Komunistički u ogoljelim planinama Afganistana. Ovdje u šumama Dantewade bukta bitka za dušu Indije. Mnogo je rečeno o sve dubljoj krizi Indijske demokracije.

28 “Panchayat” je doslovno skupština (*yat*) pet (*panch*) starješina koje je odabrala seoska zajednica. Tradicionalno takve su skupštine rješavale sporove između pojedinaca i sela. Danas su decentralizirane administrativne jedinice seoske razine.

29 “Instrument i formula”, zvjezdarnica i kalendar. Izgrađen za vrijeme Mogula, nedavno dodan na UNESCO-ov popis svjetske baštine. Mjesto na kojem se ljudi okupljaju kako bi izrazili svoje zahtjeve. Često se uspoređuje s londonskim Hyde parkom.

je i tajnim sporazumima velikih korporacija, najvećih političkih stranaka i sigurnosnog establišmenta. Ako bi trebalo napraviti brzu provjeru na licu mjesta, Dantewada je najbolje mjesto za to.

Radna verzija izvješća o *Stanju agrarnih odnosa i nedovršenoj zadaći zemljišne reforme* (1. dio) kaže da su Tata Steel i Essar Steel glavni financijeri Salwa Juduma. Budući da se radi o vladinom izvješću, njegovo objavljivanje u medijima izazvalo je pomutnju. (Je li to stvarno bila pogreška ili je netko dobio nježni tapšaj po ramenu od integrirane čeličane)

Obvezno javno saslušanje za tvornicu Tata Steel-a, koje je trebalo biti održano u Lohandigudi kako bi lokalni ljudi mogli prisustvovati, održano je 12. listopada 2009. mnogo kilometara dalje u maloj dvorani Kolektorata u Jagdalpuru, ograđeno ogromnim kordonom osiguranja. Unajmljena publika od pedeset plemenskih ljudi dovedena je u čuvanom konvoju u vladinim džipovima. Nakon sastanka, okružni kolektor čestitao je “narodu Lohandigude” na njihovoj kooperaciji. Lokalne novine prenijele su tu laž, iako su znali istinu (reklame su odradile svoje). Usprkos prigovorima seljaka, projekt pripajanja zemlje je počeo. Maoisti nisu jedini koji žele srušiti indijsku državu. Već nekoliko puta to su pokušali hinduistički fundamentalisti i ekonomski totalitarizam.

Lohandiguda, pet sati vožnje od Dantewade, nije prije bilo naksalitsko područje. No, sada jest. Drugarica Joori (Đuri), koja je sjedila pokraj mene dok sam jela Chutney, radi u blizini. Rekla je da su se odlučili na djelovanje nakon što su se po zidovima seoskih kuća počeli pojavljivati grafiti *Naxali Ao, Hamein Bachao* (Naksaliti, dođite i spasite nas). Prije nekoliko mjeseci Vimal Meshram, predsjednik seoskog panchayata²⁸ ubijen je na tržnici. “Bio je Tatin čovjek”, kaže Joori. “Prisiljavao je ljude da se odreknu zemlje i prihvate kompenzaciju. Dobro je da su ga dokrajčili. I mi smo izgubili drugara. Upucali su ga. Žel'te l' još *chapolija*?” Njoj je samo 20 godina. “Nećemo dopustiti da Tata dođu ovamo. Ljudi ih ne žele.” Joori nije u PLGA. Ona je dio Chetna Natya Manch (Svijest kazališne pozornice, op. prev.) (CNM), kulturnog krila partije. Pjeva. Sklada pjesme. Iz Abhujmada je. (Udana je za Druga Madhava. Zaljubila se u njegovo pjevanje kad je s CNM skupinom posjetio njeno selo.)

Čini mi se da bih sad već trebala nešto reći. O uzaludnosti nasilja, o neprihvatljivosti pogubljenja. No, što

bih trebala predložiti da učine? Podignu tužbe? Naprave dharnu [protest, sit-in] u Jantar Mantaru²⁹, u New Delhiju? Skup? Da započnu štrajk glađu? Zvuči smiješno. Zagovaratelje Nove Ekonomske Politike – kojima je lako reći, “Nema Druge Alternative” (TINA – There Is No Alternative, op. prev.) – trebalo bi pitati da predlože alternativnu Politiku Otpora. Konkretnu. Konkretno ovim ljudima u ovoj konkretnoj šumi. Ovdje. Sada. Za koju stranku da glasuju? Kojoj demokratskoj instituciji u ovoj zemlji da se obrate? Na koja vrata Narmada Bachao Andolan (Pokret za spas Narmade, op. prev.) nije pokucao u dugom nizu godina borbe protiv Velikih brana na Narmadi?

Mrak je. Kamp je pun aktivnosti, ali ja ne vidim ništa. Samo svjetleće točke u pokretu. Teško je reći jesu li to zvijezde, krijesnice ili maoisti u pokretu. Mali Mangtu se pojavio niotkud. Saznala sam da je on jedan iz grupe od desetero djece koji su dio prve grupe Mlade Komunističke Pokretne Škole (Young Communists Mobile School, op. prev.) koju se uči čitati i pisati i podučava ih se osnovnim komunističkim principima. (“Indoktrinacija mladih umova!”, vrište domaći korporativni mediji. Na TV-reklame, koje ispiru djeci mozak prije nego što uopće mogu misliti, ne gleda se kao na oblik indoktrinacije) Mladim komunistima nije dozvoljeno nošenje oružja ili uniforma. No, oni prate trupe PLGA sa sjajem u očima, poput obožavateljâ nekog rock benda.

Mangtu me uzima pod svoje u blago svojatajućoj maniri. Napunio mi je bocu vodom i rekao da spakiram torbu. Čuje se zviždaljka. Plavi šator od jhilli-ja je rastavljen i složen u točno pet minuta. Čuje se još jedan zvižduk i svih 100 drugova postroji se u liniju. Pet redova. Drug Raju je zapovjednik operacije. Poziv na pokret. (There's a roll call.) I ja sam u liniji, izvikujem svoj broj na zapovijed Drugarice Kamle. (Brojimo do 20 i onda počinjemo od jedan, jer većina Gonda zna brojiti samo do 20 – 20 im je dosta. Možda bi i nama trebalo biti.) Chandu je sad u maskirnom i nosi automatsku pušku STEN. Tihim glasom Drug Raju brifira grupu. Sve je na gondiju, ništa ne razumijem, ali raspoznajem riječ RV. Kasnije mi Raju objasni da to znači rendez-vous! To je sad gondska riječ. “Imamo RV točke (točke sastanka) za slučaj napada ako se ljudi moraju razbježat da znaju gdje se regrupirati.” Nema šanse da razumije količinu panike

181

Sendero Luminoso
– maoistička gerila u Peruu nikad nije sebe nazivala Sendero Luminoso ili Shining Path, već Komunistička partija Perua, koja je željela doktorurom proletarijata zamijeniti ono što je nazivala buržoaskom demokracijom.

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitim kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.

koju ovo izaziva u meni. Ne zbog toga što se bojim da se po nama puca, nego što me strah da ću se izgubiti. Smjerovno sam disleksična, sposobna izgubiti se na putu od vlastite sobe do kupaonice. Što da radim u 60 000 kilometara kvadratnih šume? Kud puklo da puklo, ja ću se držati za pallu (rub sarija – metaforično: za skute, op. prev.) Druga Rajua.

Prije pokreta, prilazi mi Drug Venu: “OK Drugarice. Napuštam vas”. Iznenadena sam. Izgleda mi poput malog komarca u vunenoj kapi i japankama, okružen stražom, trima ženama i trima muškarcima. Teško nauružanima. “Zahvalni smo vam Drugarice što ste došli skroz ovamo”, reče. Još jednom rukovanje, stistak šake. “Crveni pozdrav drugarice” Nestaje duboko u šumi on, Čuvar Ključeva. U tren oka, kao da nikad nije ni bio tu. Malo sam tužna. Ali moram poslušati sate snimljenog materijala. Kako se dani pretvaraju u tjedne, srest ću mnoge ljude koji popunjavaju kostur koji mi je on nacrtao i dodaju mu detalje. Krećemo u suprotnom smjeru. Drug Raju, koji na kilometre miriše na jod, s osmijehom kaže: “Otišla su mi koljena. Mogu hodati samo uz punu šaku tableta protiv boli.”

Drug Raju govori savršen hindski i bezizražajnim licem priča najsmješnije priče. Radio je kao odvjetnik u Raipuru 18 godina. I on i supruga Malti bili su članovi lokalnog ogranka partije. Krajem 2007. jedan od glavnih ljudi partije u Raipurskoj mreži uhićen je i mučen te je na kraju postao doušnik. Vozali su ga po Raipuru u policijskom vozilu i tjerali da prokaže svoje bivše kolege. Drugarica Malti bila je jedna od njih. Uhićena je 22 siječnja 2008. zajedno s nekolicinom ostalih. Glavna optužba protiv nje je da je na adrese nekoliko članova parlamenta poslala CD-ove koji su sadržavali dokaze o zlodjelima Salwa Juduma. Njezin slučaj se rijetko pojavljuje pred sudom jer policija zna da im je slučaj klimav. Ali Novi Chhattisgarhški Posebni zakon o javnoj sigurnosti (CSPSA) omogućava policiji da je drži bez jamčevine nekoliko godina. “Vlada je uposlila nekoliko bataljuna Chhattisgarške policije da čuva Članove Parlamenta od njihove vlastite pošte”, kaže drug Raju. On nije uhićen jer je tada bio na sastanku u Dandakaranyi. Otad je ovdje. Njegovo dvoje školske djece koji su ostali doma sami podrobno je ispitivala policija. Naposljetku su spakiranih stvari otišli živjeti kod strica. Drug Raju je tek prije nekoliko tjedana dobio prve vijesti o njima. Otkud mu snage, ta sposobnost da zadrži taj gorki humor? Što je to

što, usprkos svemu što su pretrpjeli, sve njih tjera naprijed? Njihova vjera i nada – i ljubav – prema partiji. Susrećem se neprestano s tim, na najdubljim, najosobnijim razinama.

Krećemo se u jednoj koloni sada. Ja i sto “bešču-tnih nasilnih” krvožednih pobunjenika. Bacila sam pogled malo po kampu prije nego smo otišli. Nema znakova da je ovdje boravilo sto ljudi, osim nešto pepela na mjestu gdje su gorile vatre. Nevjerojatna mi je ova vojska. Što se potrošnje tiče, veći su gandhijevci od svih gandhijevaca, i imaju manji karbonski otisak od svih prosvjetiteljaklimatskih promjena. Dosad, imaju čak i gandhijevski pristup sabotazi; prije nego se policijsko vozilo spali, svaki iskoristivi dio se izvadi za neku drugu uporabu. Upravljač se izravna i od njega se napravi cijev za *bharmaar*, od dijelova tapeciranih umjetnom kožom naprave se torbice za municiju, a od akumulatora solarni punjač. (Novi naputak centralnog komiteta kaže da se konfiscirana vozila ne kremiraju nego zakapaju kako bi ih se moglo uskrsnuti u slučaju potrebe.) Razmišljam da napišem dramu – *Gandhi, nabavi si pištolj?* Ili će me linčovali za to?

Hodamo po mrklom mraku i mrtvoj tišini. Samo ja imam baklju, uperenu prema dolje, tako da jedino što vidim u krugu svjetla koje baca su gole pete drugarice Kamle u pohabanim crnim japankama, koje mi pokazuju gdje točno da stavim nogu. Ona nosi 10 puta više tere-ta nego ja. Svoj ruksak, pušku, ogromnu torbu s namirnicama na glavi, jedan od velikih lonaca i dvije ramene torbe pune povrća. Torba na njenoj glavi je u savršenom balansu tako da se može spuštati niz padine i skliske kamene putove bez da je uopće dodiruje. Ona je čudo! Ispostavilo se da je pred nama dugačak put. Zahvalna sam na predavanju iz povijesti, jer osim svega ostaloga, moje su noge dobile i cijeli dan odmora.

Nema ništa ljepše od noćnog pješačenja šumom. I radit ću to iz noći u noć.

Idemo na proslavu stogodišnjice Bhukmal pobune u kojoj su Koye ustale protiv Britanaca. Bhukmal znači potres. Drug Raju kaže da će ljudi danima zajedno hodati kako bi došli na proslavu. Mora da je šuma puna ljudi u pokretu. Proslave su u svim dijelovima DK. Privilegirani smo jer Drug Leng, Majstor Ceremonije pješači s nama. Na gondskom Leng znači “glas”. Drug Leng je visoki

30 “Okršajna ubojstva”: Indijska medijska izvješća u eufemizmi- ma govore o ubojstvima pobu- njenika od strane države. Obič- no se izvijesti da su pobunjenici ubijeni u “okršaju” s policijom; otud fraza “okršajna ubojstva” koja je danas, nakon desetljeća borbe i ugušenih ustanaka po- stala idiomatska.

sredovječni muškarac iz Andhra Pradesha, kolega le- gendarnog i voljenog pjevača i pjesnika Gadara koji je 1972. osnovao radikalnu kulturnu organizaciju Jan Na- ty Manch (JNM). S vremenom je JNM postala i službe- no dijelom PWG-a i u Andhra Pradeshu su privlačili pu- bliku koja se brojila u desetcima tisuća. Drug Leng pri- družio im se 1977. i sam postavši poznatim pjevačem. Ži- vio je u Andhri u vrijeme najvećih represija, u eri “okr- šajnih” ubojstava u kojima su prijatelji umirali gotovo svaki dan. Njega samog jedne je noći iz bolničkog kreve- ta pokupila žena Načelnica Policije maskirana kao liječ- nica. Odveli su ga u šumu izvan Warangala kako bi bio “okršen”³⁰. No, na njegovu sreću, kaže Drug Leng, vijest je došla do Gadara koji je uspio podignuti uzbunu. Kad je PWG odlučio osnovati kulturnu organizaciju u DK 1998., Drug Leng postavljen je na čelo Mancha. I sad je tu, pješači sa mnom, noseći maslinasto zelenu košulju i iz nekog razloga, ljubičastu pidžamu s rozim zekovima. “CNM sada broji 10 000 članova”, rekao mi je. “Imamo 500 pjesama, na hindskom, gondskom, chhatti- sgarhskom i halbiju.” “Izdali smo zbirku sa 140 svojih pjesama. Svi pišu pjesme.” Kad sam prvi put razgovarala s njim, zvučao je vrlo ozbiljno i vrlo tvrdoglav. Nare- dnih dana, sjedeći oko vatre, i dalje u istoj pidžami, priča nam o vrlo uspješnom teluškom filmskom redatelju (svom prijatelju), koji uvijek glumi naksalite u svojim filmovima. “Pitao sam ga”, rekao je Drug Leng na lije- pom teluškom s hindskim naglaskom, “zašto misliš da su Naksaliti uvijek ovakvi?” – napravio je vještu karika- turu muškarca u polučučnju, koji izgleda kao da ga net- ko proganja i dubokog koraka izranja iz šume s AK 47, i dobrano nas nasmijao.

Nisam sigurna veseli li me proslava Bukhmala. Bojim se da ću vidjeti tradicionalne plemenske plesove sputane maoističkom propagandom, uzbudljivim reto- ričkim govorima, i poslušnom publikom sjajnih pogle- da. Stigli smo na odredište dosta kasno navečer. Podi- gnut je privremeni spomenik, bambusova skela omota- na u crvenu tkaninu. Na vrhu, iznad srpa i čekića maoi- stičke partije su luk i strijela Janatana Sarkara, omotani u srebrnu foliju. Prikladno, hijerarhija. Pozornica je ogromna, također privremena, na čvrstoj skeli prekrive- na debelim slojem žbuke od blata. Po tlu su već razbaca- ne male logorske vatrice, ljudi su počeli pristizati i ku- haju svoje večernje obroke. Samo su siluete u mraku. Probijamo se kroz njih (lalsalaam, lalsalaam, lalsalaam) i

nastavljamo hodati još petnaestak minuta dok ponovno ne uđemo u šumu. U novom logorištu, ponovno se mo- ramo postrojiti. Još jedna prozivka. A zatim upute za stražarske položaje i “kutove gađanja” – odluke o tome tko će pokriti koje područje u slučaju policijskog napa- da. Točke RV-a su ponovno fiksirane. Izvidnica je već stigla i kuha večeru. Za desert Kamla mi donosi divlju guavu koju je ubrala putem i poput vjeverice skrila za mene.

Od zore je vidljivo kako se sve više i više ljudi oku- plja radi današnje proslave. Osjeća se zujanje nakuplje- nog uzbuđenja. Ljudi koji se nisu dugo vidjeli, ponovno se sastaju. Čujemo zvuk testiranja mikrofona. Zastave, banneri, plakati, male trokutaste zastavice nanizane na špagu. Pojavio se plakat sa slikama pet ljudi ubijenih u Ongnaar onog dana kad smo stigli.

Pijem čaj s Drugaricom Narmadom, Drugaricom Masse i Drugaricom Roopi. Drugarica Narmada priča da je mnogo godina radila u Gadchiroli prije nego je došla u DK i postala glava Krantikari Adivasi Mahila Sang- hathan (KAMS – Revolutionary Adivasi Women's Or- ganization – Revolucionaarna organizacija plemenskih žena). Roopi i Masse koje su bile gradske aktivisticke u Andhra Pradeshu pričaju mi o dugim godinama borbe žena unutar partije, ne samo za svoja prava, nego i da ci- jela partija uvidi da je ravnopravnost spolova ključna u snu o pravednom društvu. Govorimo o 1970-ima i priča- ma žena unutar naksalitskog pokreta koje su bile razo- čarane svojim muškim drugovima koji su sebe doživlja- vali velikim revolucionarima, ali su također bili sputani patrijarhatom i šovinizmom. Masse kaže da su se stvari uvelike promijenile od tada, iako se još moraju mijenjati. (U Centralnom Komitetu Partije i Polit Birou još nema žena.)

Oko podneva stiže još jedan kontingent PLGA. Ovom je na čelu visoki, vitki muškarac dječakog izgle- da. Ovaj drug ima dva imena – Sukhdev i Gudsa Usendi – nijedno od njih nije njegovo. Sukhdev je ime voljenog druga koji je mučen i ubijen. (U ovom ratu jedino su mr- tvi dovoljno sigurni da bi se njihova prava imena mogla koristiti). Što se Gudsa Usendija tiče, mnogo drugova je bilo Gudsa Usendi u nekom trenutku. (Prije nekoliko mjeseci to je bio Drug Raju). Gudsa Usendi je ime partij- skog glasnogovornika za Dandakaranyu. I premda je Suk- hdev ostatak putovanja proveo sa mnom, ne znam kako bih ga ponovno našla. Iako bih prepoznala njegov smi-

183

Abimael Guzmán
– 1992 peruanska vla- da uhitila je vođu Ko- munističke partije Pe- ru (znane i kao Sen- dero Luminošo) i osu- dila ga na doživotni zatvor.

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitim kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.

31 “*Check dam*” – male i/ili privremene brane koje se grade od vreća pijeska, ili materijala nađenih u prirodi, za navodnjavanje i sl.

jeh bilo gdje. Kaže da je došao u DK '88. kad je PWG odlučio preusmjeriti trećinu svojih snaga iz Telengana u DK. Lijepo je odjeven, “civilno” (gondski za “civilnu odjeću”) kao opozicija “haljini” (maoistička uniforma) i mogao bi proći za mladog rukovoditelja. Pitam ga zašto nije u uniformi.

Kaže da je putovao i da se upravo vratio iz Keshkal Ghatsa pored Kankera. Postoje izvješća o ležištima boksita – tri milijuna tona – na koje je kompanija naziva Vedanta bacila oko.

Bingo! Pogodak u sridu za moj instinkt.

Sukhdev kaže da je išao tamo mjeriti ljudima tlak. Da vidi jesu li se spremni boriti. “Sada žele trupe. I oružje.” Zabaci glavu unatrag i zaurla od smijeha. “Rekao sam im – nije to tako lako, bhai (braćo).” Prema zalutalim šaptajima razgovora i lakoći kojom nosi AK-47, zaključujem da je visoko rangiran u PLGA.

Stiže šumska pošta. Ima i keksić za mene! Od Dru-ga Venua je. Na sasvim malenom komadiću papira, složenom i presloženom, napisao je riječi pjesme koje mi je obećao poslati. Drugarica Narmada se smije dok ih čita. Ona zna tu priču. Datira iz 1980-ih kad su ljudi počeli vjerovati partiji i prilaziti joj sa svojim problemima – svojim “unutarnjim kontradikcijama”, kako ih je opisao Drug Venu. Žene su bile među prvima koje su prišle partiji. Jedne večeri, jedna starica, sjedeći pokraj vatre, ustala se i otpjevala pjesmu za Dada log. Pripadala je ple-menu Maadiya, među kojima je bilo uobičajeno da žene skinu bluze i ostanu golih grudiju nakon što se udaju.

Jumper polo intor Dada, Dakoniley

Taane tasom intor Dada, Dakoniley

Bata papam kittom Dada, Dakoniley

Duniya kadile maata Dada, Dakoniley

Kažu da bluze zadržati ne smijemo, Brate, Dakoniley
Prisile nas da ih skinemo, Brate, Dakoniley
Kako zgriješile smo, Brate, Dakoniley
Svijet se promijenio, nije li, Brate, Dakoniley

Aatum hatteke Dada, Dakoniley

Aada nanga dantom Dada, Dakoniley

Id pisval manni Dada, Dakoniley

Mava koyaturku vehat Dada, Dakoniley

Ali, kad na tržnicu idemo, Brate, Dakoniley
Polugole hodamo Brate, Dakoniley
Ovaj život ne želimo, Brate, Dakoniley
Predcima našim reci to, Brate, Dakoniley

Bilo je to prvo žensko pitanje protiv kojeg se parti-ja odlučila boriti. Trebalo je to odraditi delikatno, kiru-škim alatom. Partija je 1986. osnovala Adivasi Mahila Sanghathana (AMS) (Žensku plemensku organizaciju) koja se razvila u Revolucionarnu organizaciju plemen-skih žena (KAMS) i danas broji 90 000 registriranih čla-nova. Moguće je da je to najveća ženska organizacija u zemlji. (Usput budi rečeno, sve su maoistkinje, svih 90 000. Hoće li biti “zbrisane”? A 10 000 članova CNM-a? Oni također?) KAMS vodi kampanje protiv prisilnih brakova i otmica. Protiv običaja prisile žena da dok men-struiraju žive izvan zajednice u kolibi u šumi. Protiv bi-gamije i nasilja u obitelji. Nisu dobile sve bitke, ali koje feministice jesu? Na primjer, u Dandakaranyi žene čak ni danas ne smiju sijati sjeme. Na partijskim sastancima muškarci se slože da to nije pošteno i da s tim treba pre-stati. No, u praksi, jednostavno to ne dopuštaju. Stoga je partija odlučila da će žene sijati na zajedničkoj zemlji koja pripada Jantana Sarkaru. Na toj zemlji one siju sje-me, uzgajaju povrće i grade male brane.³¹ Polu-pobjeda, ne cijela.

S rastom policijske represije u Bastaru, žene KAMS-a postale su značajna snaga koja se okuplja u sto-tinama, ponekad tisućama kako bi se fizički sukobile s policijom. Samom činjenicom da KAMS postoji promi-jenili su se tradicionalni stavovi i oslabili su mnogi tra-dicionalni oblici diskriminacije prema ženama. Mno-gim mladim ženama pridruživanje partiji, pogotovo PL-GA-u, postao je način bijega od okova vlastitog društva. Drugarica Sushila, starija činovnica u KAMS-u priča o bijesu Salwa Juduma prema ženama KAMS-a. Kaže da je jedan od njihovih slogana bio *Hum Do Bibi layenge! La-yenge!* (Imat ćemo dvije žene! Hoćemo!) Mnoga silova-nja i zvjerska sakaćenja žena usmjerena su upravo pre-ma članicama KAMS-a. Mnoge mlade žene koje su sv-jedočile takvim divljaštvima prijavile su se u PLGA, ta-ko da danas žene čine 45 posto njihovog kadra. Drugari-ca Narmada poslala je po neke od njih koje nam se ubrzo pridruže.

Drugarica Rinki ima vrlo kratku kosu. Bob frizura, kako bi se reklo na gondskom. To je vrlo hrabro od nje,

jer ovdje “bob frizura” znači “maoist”. Policiji to je dovoljan dokaz za izdati nalog za smaknuće. Selo Drugarice Rinki, Korma, napao je Salwa Judumov Naga bataljun 2005. U to je vrijeme Rinki bila dijelom seoske milicije. Kao i njene prijateljice Lukki i Sukki koje su također bile članice KAMS-a. Nakon što su im spalili selo, Naga bataljun uhvatio je Lukki i Sukki i još jednu djevojku, grupno su ih silovali te ih ubili. “Silovali su ih na travi”, kaže Rinki, “ali kad je bilo gotovo, tamo više nije bilo trave.” Prošlo je mnogo godina otada, Naga bataljuna više nema, ali dolazi policija. “Dolaze kad trebaju žene, ili kokoši.”

Ajitha je također ošišana na bob frizuru. Judum je došao u Korseel, njeno selo, ubili su troje ljudi tako što su ih utopili u nallahu (mali kanal ili otvoreni odvod). Ajitha je bila u miliciji i pratila je Judum iz daljine na mjesto blizu sela Paral Nar Todak. Gledala ih je kako siluju šest žena i pucaju muškarcu u grlo.

Drugarica Laxmi koja je prekrasna djevojka s drugim pletenicama, priča mi kako je gledala Judum kako pali trideset kuća u njenom selu Jojor. “Tada nismo imali nikakvog oružja”, kaže, “nismo mogli učiniti ništa osim gledati”. Pridružila se PLGA-u nedugo potom. Laxmi je jedna od 150 gerilaca koji su 2008. tri ipo mjeseca pješačili kroz džunglu do Nayagarha u Orissi, kako bi provalili u policijsku oružarnicu odakle su konfiscirali 1200 pušaka i 200 000 komada streljiva.

Drugarica Sumitra pridružila se PLGA-u 2004., prije nego je Salwa Judum počeo sa svojim bješnjemima. Pridružila se, kaže jer je htjela pobjeći od doma. “Žene se kontrolira na sve načine”, rekla mi je. “U našem selu djevojčice se ne smiju penjati na stablo, a ako se popnu, moraju platiti kaznu 500 rupija ili kokoš. Ako muškarac udari ženu i ona ga udari natrag, ona mora dati selu kozu. Muškarci provode mjesec u lov u brdima. Ženama nije dozvoljeno da se približe plijenu, najbolji dio mesa ide muškarcima. Ženama nije dozvoljeno jesti jaja.” Dovoljno dobar razlog za pridružiti se gerilskoj vojsci?

Sumitra priča priču o dvije svoje prijateljice, Telam Parvati i Kamli koje su radile s KAMS-om. Telam Parvati bila je iz sela Polekaya u Južnom Bastaru. Kao i svi drugi i ona je gledala kako joj Salwa Judum pali selo. Zatim se pridružila PLGA-u i otišla raditi u Keshkal ghats. Ona i Kamla su 2009. upravo bile završile s organizacijom Marša za proslavu Dana žena osmog marta. Dijelile su malu kolibu odmah izvan sela Vadgo. Policija je okružila

kolibu i počela pucati. Kamla je uzvratila paljbu, ali je poginula. Parvati je uspjela pobjeći, ali je nađena mrtva sljedeći dan.

To se dogodilo lani na Dan žena. A evo medijskog izvještaja iz nacionalnih novina od ovogodišnjeg Dana žena.

Pobunjenici Bastara bore se za ženska prava

Sahar Khan, *Mail Today*, Raipur, 7. ožujka, 2010.

Iako je vlada dala sve od sebe u borbi protiv maoističke pošasti u zemlji dio Chhattisgarhskih pobunjenika trenutno ima važnijih stvari na umu od golog opstanka. Međunarodni dan žena je pred vratima, maoisti u Bastaru pozvali su na tjedan dana “proslave” za borbu za ženska prava. Plakati su postavljeni i u Bijapuru koji je dio Bastarskog okruga. Samoprovani prvaci za ženska prava zaprepastili su policiju. Bastarski Glavni inspektor (IG) (Inspector-general, op.prev.) T. J. Longkumer rekao je kako “nikad nije vidio takav žar kod naksalita koji vjeruju samo u nasilje i krvoproliće”.

Izvještaje dalje kaže:

“Mislim da maoisti pokušavaju nadmašiti našu vrlo uspješnu Jan Jagran Abhiyaan (Kampanju za osviješćivanje naroda). Kampanju koja je još u tijeku započeli smo s ciljem pridobivanja javne potpore za operaciju Zeleni lov (Green Hunt), koju je lansirala policija kako bi iskorijenila ljevičarski ekstremizam”, kaže IG.

Ovaj koktel neznanja i malicioznosti nije neuobičajen. Gudsa Usendi, kroničar partijske sadašnjosti, zna o ovoj temi više od većine ljudi. Njegov mali kompjuter i MP3 snimač su puni medijskih izvjava, poricanja, ispravaka, partijske literature, listâ mrtvih, TV isječaka, audio i video materijala. “Kad si Gudsa Usendi, najgore je”, kaže, “izdavati pojašnjenja koja nikad ne budu objavljena. Imamo debelu knjigu neobjavljenih demantija, o lažima koje o nama govore.” Govori bez ikakvog traga indignacije, u stvari, čak kao da se pomalo zabavlja.

“Koja je najsuludija laž koju ste ikad morali poreći?”

Pokušava se prisjetiti. “2007., morali smo objaviti izjavu koja je glasila 'Nahi bhai, humney gai ko hathode say nahin mara.' (Ne brate, nismo zatukli krave čekićima.). 2007., vlada Raman Dingha objavila je Gai Yojana (goveđi plan), izbornu obećanje, svakom urođeniku (adivasiju) po krava. Jedan dan TV kanali i novine izvjestili su da su naksaliti napali krdo krava i zatukli ih do

smrti – čekićima – jer su antiHindu, antiBJP. Možete zamisliti što se dogodilo. Poslali smo demanti. Jedva da ga je netko prenio. Kasnije se ispostavilo da je muškarac kojem su krave date da ih dalje distribuira lupež. Prodao ih je i rekao da smo ga zaskočili i pobili krave.”

A najozbiljnija?

“Ah, tih ima na desetke. Oni ipak provode kampa-nju. Kad je Salwa Judum tek osnovan, prvi dan napali su selo Ambeli, spalili ga i svi su – SPO-ovi, Naga bataljun, policija – krenuli prema Kotrapalu... sigurno ste čuli za Kotrapal? To je poznato selo. Spaljeno je dvadeset i dva puta jer se odbija predati. Kad je Judum stigao u Kotra-pal, naša milicija ih je dočekala. Pripremili su im zasje-du. Poginula su dva SPO-a. Milicija je uhitila sedmero, a ostali su pobjegli. Sljedeći dan novine su izvijestile da su naksaliti masakrirali jadne adivasije. Neki su rekli da smo ih pobili na stotine. Čak su i respektabilni časopisi poput *Frontlinea* objavili da smo ubili 18 nedužnih adivasija. Izjavio je to čak i K. Balagopal, borac za ljudska prava, koji je inače pedantan kad su činjenice u pitanju. Poslali smo demanti. Nitko ga nije objavio. Kasnije je Balagopal u svojoj knjizi priznao grešku...Ali, tko je primijetio?”

Pitala sam što se dogodilo sa sedam zarobljenih ljudi.

“Područno vijeće koje se zove Jan Adalat (Narodni Sud). Prisustvovalo mu je 4000 ljudi. Čuli su cijelu priču. Dva SPO-a su osuđena na smrt. Petero ih je upozoreno i pušteno. Ljudi su odlučili. Čak i s doušnicima – koji postaju sve veći problem – ljudi poslušaju slučaj, priče, priznanja i kažu: “*Iska hum risk nahin le sakte*” (Nismo spremni riskirati vjerujući ovim ljudima.), ili “*Iska risk hum lenge*” (Spremni smo riskirati vjerujući ovim ljudima.). Tisak uvijek izvještava o ubijenim doušnicima. Nikad o mnogima koji su pušteni. Nikad o ljudima koje su ti isti doušnici ubili. Zato svi misle da se radi o nekoj krvože-dnoj proceduri u kojoj se uvijek svi budu ubijeni. Ne radi se o osveti, radi se o opstanku i očuvanju budućih života... Naravno da postoje problemi, počinili smo strašne greške, u zasjedama smo čak ubili krive ljude misleći da se radi o policajcima, ali stvari nisu tako prikazane u medijima.”

Zastrašujući “Narodni Sudovi”. Kako ih možemo prihvatiti ili odobravati ovaj oblik grube pravde?

S druge strane, što s lažnim i ostalim “okršajima” – najgorim oblikom brze pravde – na temelju kojih poli-

cajci i vojnici od indijske vlade dobijaju medalje za hrabrost, novčane nagrade i vanredna promaknuća? Što više ubijaju, više su nagrađivani. Zovu ih “Hrabrim srcima”, “stručnjacima za okršaje”. Nas zovu “Protudržavnima”, one od nas koji se usude sumnjati u njih. A što je s Vrhovnim sudom koji je drsko priznao da nije imao dovoljno dokaza da osudi na smrt Mohammeda Afzala (koji je 2001. optužen za napad na parlament), ali ga je svejedno osudio jer će “kolektivna svijest društva biti zadovoljena samo ako se počinitelju dodijeli kapitalna kazna”?

U slučaju Kotrapalskog Jan Adalata, Kolektiv je barem bio fizički prisutan da sam donese odluku. Nisu je donijeli sudci koji su odavno izgubili doticaj sa stvarnim životom i koji pretpostavljaju da govore u ime odsutnog kolektiva.

Pitam se što su stanovnici Kotrapala trebali učiniti? Poslati po policiju?

Zvuk bubnjeva postao je vrlo glasan. vrijeme je za Bukhmal. Pješačimo do plesališta. Ne vjerujem vlastitim očima. Tu je more ljudi, najdivljiji, prekrasni ljudi, odjeveni na najdivljije prekrasne načine. Čini se da su si muškarci posvetili više pozornosti nego žene. Imaju pernate ukrase za glavu i tetovaže po licima. Prisutno je jako puno milicije – djevojke u sarijima boja koje ostavljaju bez daha s puškama nemarno prebačenima preko ramena. Tu su stari ljudi, djeca i nebo išarano lukovima crvenih trokutastih zastavica. Sunce je visoko i žestoko. Govori Drug Leng. I nekoliko činovnika iz različitih Jantana Sarkara. Drugarica Niti, iznimna žena, u partiji je od 1997. Tolika je prijetnja naciji da je u sječnju 2007. više od 700 policajaca okružilo selo Innar jer su čuli da se ona tamo nalazi. Drugaricu Niti smatraju velikom opasnošću i očajnički ju pokušavaju uloviti, ne jer je vodila mnoge zasjede (što je), nego jer je domorotkinja (Adivasi) koju ljudi u selu vole i koja je prava inspiracija mladim ljudima. Drži govor s kalašnjikovom na ramenu. (To je puška s pričom. Gotovo svaka puška ima svoju priču: Kome je ukradena, kako i tko ju je ukrao.)

Skupina CNM izvodi predstavu o Bukhmalskom ustanku. Zli bijeli kolonizatori nose šešire i zlatnu slamu kao kosu te zlostavljaju i tuku urođenike do krvi – što je uzrok beskrajnom oduševljenju publike. Druga skupina iz Južnog Gangalaura izvodi dramu pod nazi-

vom *Nitir Judum Pito* (Priča o krvavom lovu). Joori mi prevodi. To je priča o dvoje starih ljudi koji su u potrazi za selom svoje kćeri. Hodajući po šumi se izgube jer je sve spaljeno i neprepoznatljivo. Salwa Judum je spalio sve bubnjeve i glazbene instrumente. Nema pepela jer je kišilo. Ne uspijevaju pronaći svoju kći. Žalosni, počinju pjevati, čuvši ih, glas njihove kćeri odgovara im iz ruševina pjesmom: “zvuk našeg sela je utišan”, pjeva ona. “Nema više čišćenja riže, ni smijanja na bunaru. Nema više ptica, ni blejanja koza. Napeta struna naše sreće je prerezana.”

Otac joj odgovara: “Prekrasna moja kćeri, danas ne plači. Svi koji su rođeni moraju umrijeti. Stabla oko nas će pasti, cvjetovi će procvasti i uvesti, jednog će dana ovaj ostariti svijet. No, za koga umireš? Jednog će dana naši pljačkaši spoznati, jednog će dana Istina prevladati, ali naši te ljudi ni za tisuću godina neće zaboraviti.”

Još nekoliko govora. Zatim počinje bubnjanje i ples. Svaki Janatana Sarkar ima svoju trupu. Svaka je trupa pripremila svoj ples. Stižu jedna po jedna i plešu divlje priče. Jedini zajednički lik svim trupama je Zli Rudar, s kacigom i tamnim naočalama, često s cigaretom. Nema ništa ukočeno ni mehaničko u njihovim plesovima. Kako ples napreduje, diže se prašina. Zvuk bubnjeva postaje zaglušujuć. Publika se počinje polagano njihati. A onda počinje plesati. Plešu u kratkim redovima od šest ili sedam muškaraca i žena odvojeno, međusobno se obgrljujući oko struka. Tisuće ljudi. Po ovo su došli. Za ovo. Sreća se ovdje, u šumi Dandakarnye, ozbiljno shvaća. Ljudi će miljama i danima hodati kako bi zajedno slavili i pjevali, kako bi stavili perje u turbane i cvijeće u kosu, zagrlili se, pili mahuu i plesali cijelu noć. Nitko ne pjeva niti pleše sam. To, više od svega drugoga, signalizira njihov neposluš prema civilizaciji koja ih teži potpuno zatrti.

Ne mogu vjerovati da se sve ovo događa policiji ispred nosa. Usred operacije Zeleni lov.

Isprva drugovi iz PLGA-a stajali su s pištoljima sa strane i gledali plesače. Ali zatim, jedan po jedan, poput pataka koje ne mogu podnijeti stajati na obali i gledati druge patke kako plivaju, i oni dolaze i počinju plesati. Ubrzo stvoreni su redovi plesača u maslinasto zelenom, uskovitlani među svim ostalim bojama. Zatim se sreću, kao sestre i braća i roditelji i djeca i prijatelji koji se nisu vidjeli mjesecima, možda i godinama, redovi se razbijaju i stvaraju, a maslinasto zelena raspoređena je

među uskovitlanim sarijima i cvijećem i bubnjevima i turbanima. Ovo je definitivno Narodna Vojska. Barem za sada. U ovom trenutku su doslovno točne riječi Predsjednika Maoa, da su gerilci ribe, a narod voda u kojoj oni plivaju.

Predsjednik Mao je također tu. Malo usamljen, možda, ali prisutan. Tu je njegova fotografija, na zastoru od crvene tkanine. Marxova također. I Charu Mazumdarova, osnivača i glavnog teoretičara Naksalitskog Pokreta. Njegova oštra retorika fetišizira nasilje, krv, mučeništvo jezikom toliko sirovim da je mjestimično genocidan. Dok stojim ovdje na Dan Bukhmala, ne mogu, a da ne razmišljam o njegovoj analizi, toliko krucijalnoj za strukturu ove revolucije, a toliko dalekoj od njezinih emocija i tekture. Kad je govorio da samo “kampanja do istrijebljenja” može proizvesti “novog čovjeka koji će prkositi smrti i biti slobodan od svih misli o vlastitom interesu” – je li mogao zamisliti da će ovi drevni ljudi koji plešu cijelu noć biti oni na čijim će ramenima počivati njegovi snovi?

Velika je medvjeda usluga svemu što se ovdje događa da je jedino što dopire do vanjskog svijeta ukočena, kruta retorika ideologa partije koja je nadišla svoju problematičnu prošlost. Poznate su Charu Mazumdarove riječi da je “Kineski Predsjednik i naš Predsjednik i da je Put Kine i Naš Put”, on je bio spreman te riječi proširiti na šutnju naksalita kad je General Yahya Khan vršio genocid u Istočnom Pakistanu (Bangladešu), zato što je u to vrijeme Kina bila saveznica Pakistanu. Ostali su tihi i nad pokoljima Crvenih Kmera na stratištima Kambodže. Tišina je vladala i po pitanju strahovitih ekscesa Kineske i Ruske Revolucije. Tišina po pitanju Tibeta. I unutar naksalitskog pokreta bilo je nasilnih ekscesa i nemoguće je stati u obranu mnogih njihovih djela. No, može li se išta od onoga što su oni napravili mjeriti s podlim dosezima Kongresa i BJP-a u Punjabu, Kašmiru, Delhiju, Mumbaiju, Guđeratu... Pa ipak, usprkos ovim zastrašujućim kontradikcijama, Charu Mazumdar je bio vizionar u mnogim stvarima koje je govtorio i pisao. Partija koju je osnovao (sa svim svojim rascjepkanim grupama) održala je san o revoluciji stvarnim i prisutnim u Indiji. Zamislite društvo bez tog sna. Samo zbog toga ne možemo mu prestrogo suditi. Pogotovo dok se obavijamo pelenama gandhijevske svete prevare o supe-

187

Ratul Sentic
– (1926-1989) osnivač
i vođa Tupamarosa,
poveo je pokret u niz
akcija, uključujući
atentate i političke ot-
mice. Uhićen 1972.,
proveo je idućih 12 go-
dina u zatvoru, uz
konstantnu psihičku i
fizičku torturu.

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.

riornosti “nenasilnog puta” i njegovog načela starateljstva: “Bogati će čovjek ostati u posjedu svoga bogatstva od kojega će za osobne potrebe koristiti onoliko koliko mu je realno potrebno, a ostalo će kao staratelj koristiti na korist društva.”

Koliko je neobično da suvremeni carevi indijskog establišmenta – države koja je tako nemilosrdno nagazila naksalite – danas govore ono što je Charu Mazumdar odavno rekao: Put Kine je i Naš Put.

Naglavce. izokrenuto.

Put Kine se promijenio. Kina je postala imperijalistička sila, strvinar nad drugim zemljama, nad resursima drugih ljudi. Partija je i dalje u pravu, ali se partija predomislila. Kad je partija udvarač (kao trenutno u Dandakaranyi) i udvara ljudima brinući se o njihovim potrebama, tada je to doista Narodna Partija, njezina vojska je doista Narodna Vojska. No, nakon revolucije, taj se ljubavni odnos lako pretvori u gorki brak. Prelako se Narodna Vojska može okrenuti na ljude. Danas u Dandakaranyi, partija želi zadržati boksit na planini. Hoće li se sutra predomisliti? Međutim, možemo li, smijemo li, dopustiti da nas strah od budućnosti imobilizira u sadašnjosti?

Plesanje će se nastaviti cijelu noć. Prošetala sam natrag do kampa. Masse je tamo, budna. Pričamo do dugo u noć. Dala sam joj svoju kopiju Nerudine *Captain's Verses* (ponijela sam je sa sobom, za svaki slučaj). Neprestano me pita: “Što misle o nama vani? Što kažu studenti? Pričajte mi o ženskom pokretu, koji su trenutno gorući problemi?” Pita me o meni, o mom pisanju. Pokušavam joj dati iskren uvid u svoj kaos. Zatim ona počinje pričati o sebi, o tome kako je ušla u partiju. Priča mi da joj je partner ubijen prošlog svibnja, u lažnom okršaju. Uhićen je u Nashiku i odveden u Warangal na smaknuće. “Sigurno su ga gadno mučili.” Krenula je naći se s njim kad je čula da je uhićen. Otad nije izišla iz šume. Nakon duge tišine, priča mi da je već jednom prije bila u braku, prije mnogo godina. “I on je ubijen u okršaju”, reče, i doda srceslamateljskom preciznošću “ali u stvarnom”.

Ležim budna na svom jhilliju, razmišljam o Maasinoj produženoj boli, slušam bubnjeve produžene sreće s plesališta i razmišljam o Charu Mazumdarovoj ideji produženog rata, osnovnog pravila maoističke stranke. Zbog toga ljudi misle da je maoistička ponuda za mirovne pregovore obmana, taktička varka kako dobili prostora

za disanje, pregrupiranje, ponovno naoružanje te kako bi se mogli vratiti produženom ratovanju. Što je produženi rat? Je li to samo po sebi odvratna stvar ili ovisi o prirodi rata? Da ljudi u Dandakaranyi nisu vodili produženi rat posljednjih trideset godina, gdje bi danas bili?

Vjeruju li samo maoisti u produženi rat? Gotovo od trenutka od kad je Indija postala samostalna pretvorila se u kolonijalnu silu, prisvajala je teritorije, vodila ratove. Nikad nije oklijevala posegnuti za vojnom intervencijom kao rješenjem političkih problema – Kashmir, Hyderabad, Goa, Nagaland, Manipur, Telengana, Assam, Punjab, naksalitski ustanak u Zapadnom Bengal, Bihar, Andhra Pradesh, i sad diljem središnje Indije i plemenskih područja. Desetci tisuća ubijenih bez sankcija za počinitelje, stotine tisuća mučeni. Sve to pod benignom krinkom demokracije. Protiv koga su vođeni ti ratovi? Muslimana, Kršćana, Sikha, Komunisti, Dalita, Plemenâ i prije svega protiv siromašnih ljudi koji se usuđuju preispitivati svoju sudbinu umjesto da prihvate mrvice koje su im bačene. Teško je ne vidjeti Indijsku Državu kao u osnovi državu više hinduističke kaste (bez obzira na to koja je stranka na vlasti) koja njeguje refleksivno neprijateljstvo prema “drugom”. Državu koja u istinskoj kolonijalnoj maniri šalje Nage i Mizoe da se bore u Chhattisgarhu, Sikhe u Kashmir, Kašmirce u Orisu, Tamilce u Assam, i tako dalje. Ako to nije produženi rat, što je?

Neugodne misli u predivnoj zvjezdanoj noći. Sukhdev se smije sam za sebe. Lice mu osvjetljava monitor kompjutera. On je ludi radoholičar. Pitam ga što je smiješno. “Razmišljao sam o dva novinara koji su bili prošle godine na proslavi Bukhmala. Došli su na dan dva. Jedan od njih pozirao je s mojim AK, fotografirao se, da bi nas kad se vratio proglasio Strojevima za Ubijanje ili nešto slično.”

Ples još nije gotov, a zora je. Redovi još postoje, stotine mladih ljudi još plešu. “Neće prestati”, kaže Drug Raju, “dok se ne počnemo pakirati.”

Na plesalištu sam srela Druga Doktora. Na rubu plesnog podija vodio je mali medicinski kamp. Došlo mi je da ga poljubim u debele obraze. Zašto on ne može biti trideset ljudi umjesto samo jedan? Zašto on ne može biti tisuću ljudi? Pitam ga kakvo je stanje, zdravlje Dandakaranye. Od njegovog mi se odgovora sledila krv u žilama.

32 *Manilkara zapota* (poznata i kao sapodilla ili sapota) je zimzeleno stablo koje naraste do 30 metara. Široko je rasprostranjeno u Meksiku, poluotoku Yukatan, Indiji i Pakistanu. Slatkog je okusa, sličnog karameli.

33 zilaa – administrativni okrug

Većina ljudi koje je pregledao, kaže, uključujući i PLGA-ovce, imaju željezo između 5 i 6 (standard za žene u Indiji je 11). Uzrokovan kroničnom anemijom koja traje dulje od dvije godine pojavio se TBC. Mlađa djeca pate od Pothranjenosti Zbog Nedostatka Proteina Drugog Stupnja koja se u medicini zove Kwashiorkor. (Potražila sam to naknadno. Riječ je izvedena iz jezika ga koji se govori u obalnom dijelu Ghane i znači “bolest koju dobije prvo dijete nakon što se rodi drugo dijete”. U osnovi, starije dijete prestane dobijati majčino mlijeko, a nema dovoljno hrane da mu se osiguraju nutrijenti.) “Ovdje vlada epidemija, kao u Biafri”, kaže Drug Doktor. “I prije sam radio u selima, ali nikad nisam vidio ništa ovakvoga.”

Osim ovih, javljaju se još i malarija, osteoporoza, trakavica, ozbiljne upale uha i zubiju i primarna amenoreja – koja se javlja kod žena kad neuhranjenost za vrijeme puberteta uzrokuje izostanak menstrualnog ciklusa, ili izostanak prve mjesečnice.

“Uopće nema klinika u ovoj šumi, osim jedne ili dvije u Gadchiroli. Nema ni doktora. Ni lijekova.”

Otišao je, sa svojim malim timom, na osmodnevni put do Abhujmada. On je također u “haljini”, Drug Doktor. Ako ga nađu, ubit će ga.

Drug Raju kaže da nije sigurno da nastavimo ovdje kampirati. Moramo se kretati. Napuštanje Bukhmala zahtijeva duge ceremonije pozdravljanja s raznim ljudima.

*Lal lal salaam, Lal lal salaam,
Jaane waley Sathiyon ko Lal Lal Salaam,
(Crveni pozdrav drugovima na odlasku)*

*Phir milenge, Phir milenge
Dandakaranya jungle mein phir milenge
(Srest ćemo se opet jednom u Dandakaranya šumi.)*

Nikad se ne uzima olako ceremonija dolaska ili odlaska, jer svi znaju da dok govore “srest ćemo se opet”, zapravo misle “možda se više nikad ne sretnemo”.

Drugarica Narmada, Drugarica Masse, Drugarica Roopi idu drugim putem. Hoću li ih ikada više sresti?

Još jednom, pješačimo. Svakog je dana sve vruće. Kamla mi je ubrala prvi plod tendua. Okus mu je nalik chikoo-u³². Navukla sam se na tamarind. Ovaj put kampiramo pokraj potoka. Žene i muškraci kupaju se naiz-

mjenično u grupama. Navečer, Drug Raju prima cijeli paket “keksâ”.

Vijesti:

- U okrugu Manpur uhićeno 60 ljudi krajem sječnja 2010. i još nije saslušano pred sudom.
- U Južni Bastar stiglo je mnoštvo policijskih kontingenata. Nasumični napadi su započeli.
- 11. studenog 2009. u selu Kachlaram u Bijapur Jila³³, ubijeni su Dirko Madka (60) i Kovasi Suklu (68).
- 24. studenog u selu Pangodi ubijen je Madavi Baman (15).
- 3. prosinca ubijen je i Madavi Budram iz Korenjada.
- 11. prosinca u selu Gumiapal okrugu Darba ubijeno je sedmero ljudi (imena se još čekaju).
- 15. prosinca u selu Kotrapal, Veko Sombar i Madavi Matti (oboje pripadnici KAMS-a), ubijeni.
- 30. prosinca u selu Vechapal ubijeni su Poonem Pandu i Poonem Motu (otac i sin).
- U siječnju 2010 (datum nepoznat) načelnik Jantanag Sarkara u selu Kaika, Gangalaur ubijen.
- 9. siječnja, 4 ljudi ubijeno u selu Surpangooden, područje Jagargonda.
- 10. siječnja, 3 ljudi ubijeno u selu Pullem Pulladi (još nema imena).
- 25. veljače ubijeno sedam ljudi u selu Takilod u području Indravati.
- 10. veljače (Bhumkal Day) Kumli je silovana i ubijena u selu Dumnaar. Živjela je u selu Paiver.
- 2000 vojnika Indijsko-tibetanske granične patrola (ITBP) utaboreno je u šumama Rajnandgaona.
- Dodatnih 5,000 vojnika BSF-a stiglo je u Kanker.

Nakon toga:

Ispunjena PLGA kvota.

Stigle su i neke stare novine. Puno se piše o naksalitima. Jedan vrišteći naslov savršeno sažima političku klimu: *Khadedo, Maaro, Samarpan Karao* (Eliminirajte, Ubijte, Natjerajte ih da se predaju). Ispod toga: *Varta ke liye loktantra ka dwar khula hai* (Vrata demokracije su uvijek otvorena za razgovore). Drugi naslov kaže da ma-oisti uzgajaju kanabis kako bi zaradili novce. Treći ima uvodnik koji kaže da je područje na kojem kampiramo i kojim pješačimo potpuno pod policijskom kontrolom.

Mladi komunisti odnijeli su isječke kako bi vježbali čitanje. Hodaju okolo po kampu spikerskim glasom glasno čitajući antimaoističke članke.

Novi dan. Novo mjesto. Utaboreni smo odmah izvan sela Usir, pod ogromnim stablima Mahua. Mahua je upravo počela cvjetati te poput dragulja na šumsko tlo odbacuje svoje blijedo zelenkaste cvatove. Zrak je natopljen teškim mirisom. Čekamo djecu iz škole u Bhatpalu koja je zatvorena nakon Okršaja u Ongnaaru. Pretvorena je u policijski kamp. Djeca su poslana doma. Isti je slučaj sa školama u Nelwadu, Moonjmettu, Edki, Vedomakotu, i Dhanori.

Djeca iz škole u Bhatpalu se nisu pojavila.

Drugarica Niti (Najtraženija) i Drug Venu povelili nas u dugu šetnju da vidimo razne strukture za skupljanje kišnice i jezera za navodnavanje koje su izgradili lokalni Janatana Sarkari. Drugarica Niti priča o nizu poljoprivrednih problema s kojima se moraju nositi. Samo dva posto zemlje je navodnjeno. U Abhujmadu su tek prije desetak godina naučili orati plugom. S druge strane, hibridno sjeme i kemijski pesticidi probijaju se u Gadricholi. "Hitno trebamo pomoć u odjelu za poljoprivredu", kaže Drug Vinod. "Trebamo ljude koji se razumiju u sjemenje, organske pesticide, permakulturu. Uz malo pomoći možemo puno napraviti."

Drug Ramu je seljak zadužen za područje Janatana Sarkara. Ponosno nam pokazuje polja na kojima uzgajaju rižu, brinjal (patlidžan, op. prev.), gonguru³⁴, različite vrste luka, korabu. Zatim mi s jednakim ponosom pokazuje ogromno do kosti suho jezero za navodnjavanje. Što je to? "Ovaj nema vode ni u vrijeme kišnih sezona. Iskopan je na krivom mjestu", kaže s osmijehom od uha do uha, "nije naš, iskopali su ga Looti Sarkar" (Lupeška Vlada). Ovdje postoje dva paralelna sustava. Janatana Sarkar i Looti Sarkar.

Razmišljam o onome što mi je rekao Drug Venu: Oni nas žele uništiti, ne samo zbog minerala nego jer svijetu nudimo alternativni model.

Još to nije Alternativa, ta ideja o Gram Swaraj³⁵ s Puškom. Ovdje je previše gladi, previše bolesti. Međutim, svakako je stvorila mogućnosti za alternativu. Ne za cijeli svijet, ne za Aljasku, ili New Delhi, možda čak ni za čitav Chhattisgarh, već za sebe. Za Dandakaranyu. Ona je najbolje čuvana svjetska tajna. Postavila je teme-

lje alternativni pod cijenu vlastitog uništenja. Ona prkosi povijesti. Usprkos lošim izgledima skovala je plan za vlastiti opstanak. Ona treba pomoć i maštu, treba doktore, učitelje, seljake.

Ona ne treba rat.

Ali ako je rat jedina opcija, ona će se boriti.

U sljedećih par dana upoznala sam ženu koja radi s KAMS-om, razne činovnike Janatana Sarkara, članove Dandakaranya Adivasi Kisan Mazdoor Sangathan – DAKMS (Urođenička seljačka radnička organizacija Dandakaranye, op. prev.), članove obitelji ubijenih ljudi, i sasvim obične ljude koji se pokušavaju nositi sa životom u ovim strašnim vremenima.

Upoznala sam tri sestre, Sukhiyari, Sukdai, i Sukkali, od oko četrdesetak godina, iz okruga Narainpur. U KAMS-u su 12 godina. Seljaci ovise o njima i njihovom odnosu s policijom. "Policija dolazi u grupama od 200-300. Sve pokradu, nakit, kokoši, svinje, lonce i tave, lukove i strijele", kaže Sukkali, "ne ostave čak ni nožić". Njezina kuća u Innaru dvaput je spaljena. Jednom ju je spalio Naga bataljun i jednom CRPF. Sukiari je bila uhićena i zatvorena na sedam mjeseci. "Jednom su odveli cijelo selo, tvrdeći da su svi muškarci naksaliti." Sukhiyari ih je pratila zajedno sa svim ženama i djecom. Opkolile su policijsku postaju i odbile otići dok ne oslobode muškarce. "Kad god odvedu nekoga", kaže Sukdai, "mora se odmah otići i oteti ih natrag. Prije nego što napišu bilo kakav izvještaj. Jednom kad napišu u svoju knjigu, stvari postaju vrlo teške."

Sukhiyari koja je kao dijete bila oteta i prisiljena na udaju za starijeg muškarca (pobjegla je živjeti kod sestre) sada organizira masovne skupove, govori na sastancima. Muškarci ovise o njezinoj zaštiti. Pitala sam je što njoj znači partija. "Naxalvaad ka matlab humaara Parivaar (Naxalvaad nama znači obitelj). Kad čujemo za napad, to je kao da nam je nanesena šteta obitelji", kaže Sukhiyari.

Pitala sam je zna li tko je bio Mao. Sramežljivo se nasmiješila, "Bio je vođa. Mi radimo na njegovoj viziji."

Upoznala sam Drugaricu Somari Gawde. Ima 20 godina, i već je odslužila dvogodišnju zatvorsku kaznu u Jagadalpuru. Bila je u selu Innar 8. siječnja 2007. onog dana kad je 740 policajaca postavilo kordon oko sela jer su imali informacije da je tamo Drugarica Niti. (Bila je,

36 Zalogajnice ili odmorišta vezana za benzinske pumpe koje poslužuju lokalnu hranu i otvorene su 24 sata. Također i sinonim za restoran koji poslužuje pandžapsku hranu (često jako ljutu – jer je većina indijskih vozača kamiona pandžapskog podrijetla.

ali je otišla prije nego su oni došli.) Međutim, tamo je još uvijek bila seoska milicija, čiji je Somari bila član. U zoru, policija je otvorila vatru. Ubili su dva dečka, Sukhlala Gawdea i Kachra Gota. Zatim su uhvatili još troje ljudi, dva dečka Dusri Salama i Ranaija, te Somari. Dusri i Ranai su svezani i upucani. Somari su toliko pretukli da je bila na rubu smrti. Policija je imala traktor s prikolicom koju je napunila mrtvim tijelima. Somari su posjeli s mrtvim tijelima i odveli u Narainpur.

Upoznala sam Chamri, majku Druga Dilipa koji je ubijen 6. srpnja 2009. Kaže da nakon što ga je ubila, policija je vezala tijelo nezinog sina na štap, poput životinje i nosila ga sa sobom. (Moraju donositi tijela kako bi dobili novčane nagrade, prije nego što se još tko ugura u posao s ubojstvima.) Chamri je trčala za njima sve do policijske postaje. Kad su stigli, na tijelu nije ostala ni krpica tkanine. Putem su, kaže Chamri, stali u dhabu³⁶ na čaj i kolače (koje nisu platili) te pritom ostavili tijelo pored ceste. Zamislite tu majku na trenutak, prati truplo svoga sina kroz šumu, čeka na udaljenosti da njegovi ubojice popiju čaj. Nisu joj dali tijelo kako bi ga mogla dostojno sahraniti. Dopustili su joj samo da baci šaku zemlje u jamu u koju su zakopali sve ostale koje su taj dan ubili. Chamri je željna osvete. *Badla ku badla. Krv za krv.*

Upoznala sam izabrane članove Marskola Janatana Sarkara koji administriraju šest sela. Opisali su policijsku raciju: “Dođu noću, 300, 400, ponekad i njih 1000. Opkole selo, leže i čekaju. U zoru uhvate prve ljude koji odu u polja i upotrijebe ih kao ljudske štitove da ih vode kroz 'booby traps' (zamke, op. prev.) kako bi mogli sigurno ući u selo. ('Booby traps' je postala gondska riječ. Svi se uvijek smiju kad je izgovore ili čuju. Šuma je puna zamki, pravih i lažnih. Čak i PLGA mora imati vodstvo kroz sela.) Jednom kad policije uđe u selo, pljačka, krade i pali kuće. Dođu s psima. Psi hvataju one koji pokušaju pobjeći. Hvataju kokoške i svinje koje policija ubija i odnosi u vrećama. SPO-ovi također dolaze s policijom. Oni znaju gdje ljudi skrivaju novac i nakit. Oni hvataju ljude i odvođe. I izvuku novac prije nego ih puste. Uvijek nose sa sobom nekoliko naksalitskih 'haljina' u slučaju da nađu nekoga za ubiti. Dobijaju novce za ubijanje naksalita, pa ih proizvode. Seljaci se previše boje ostati u svojim domovima.”

U ovoj naizgled mirnoj šumi, život se čini potpuno militariziranim. Ljudima su poznate riječi poput Opsada i Pretraga, Paljba, Napredovanje, Povlačenje, Lezi,

Akcija! Kako bi poželi žito nužna im je PLGA-ova vojna patrola. Odlazak na tržnicu je vojna akcija. Tržnice su pune mukhbrisa (doušnika) koje je policija namamila iz selâ novcem (1500 rupija na mjesec). Rečeno mi je da u Narainpuru postoji mukhbir mohallah – kolonija doušnika – gdje živi barem 4000 mukhbira. Muškarci više ne mogu ići na tržnicu. Idu žene, ali su strogo nadgledane. Ako ičega kupe malo više, policija ih optuži da kupuju za naksalite. Ljekarnici su dobili upute da, osim u malim količinama, ne prodaju ljudima lijekove. Namirnice iz Sustava javne distribucije (PDS – Public Distribution System), poput šećera, riže, kerozina koje se prodaju po niskim cijenama su ili uskladištene u policijskim postajama ili u njihovoj neposrednoj blizini što onemogućava kupnju većini ljudi.

Članak 2. Konvencije Ujedinjenih Naroda o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida definira genocid kao: bilo koje od navedenih djela počinjenih s namjerno potpunog ili djelomičnog uništenja jedne nacionalne, etničke, rasne ili vjerske grupe kao takve: ubojstvo članova grupe; teška povreda fizičkog ili mentalnog integriteta članova grupe; namjerno podvrgavanje grupe takvim životnim uvjetima koji trebaju dovesti do njenog potpunog ili djelomičnog uništenja; mjere uperene na sprečavanje rađanja u okviru grupe; prinudno premještanje djece iz jedne grupe u drugu.

Svo to hodanje me napokon dotuklo. Umorna sam. Kamla mi donosi lonac vruće vode. Kupam se iza stabla u mraku. Međutim ne mogu večerati i uvući se u vreću za spavanje. Drug Raju objavljuje da moramo kretati. To se, naravno, često događa, ali večeras je teško. Utaborili smo se nasred otvorene livade. U daljini čujemo artiljerijsku paljbu. Stočetvero nas je. Još jednom, jedna kolona kroz noć. Cvrčci. Miris nečega nalik lavandi. Već je prošlo 11 kad smo stigli na mjesto na kojem ćemo provesti noć.

Izdanci stijena na tlu. Formacija. Prozivka. Netko je upalio radio. BBC kaže da se dogodio napad na kamp *Eastern Frontier Rifles*-a u Lalgardu u Zapadnom Bengal. 60 maoista na motociklima. 14 ubijenih policajaca. 10 nestalih. Oružja ukradena. Čuju se zadovoljni rumori među redovima. Intervjuiraju maoističkog vođu Kische-

191

FARC
– (Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia) naziva sebe marksističko-lenjinski-stičkom gerilskom organizacijom koja se protivi američkom utjecaju u Kolumbiji, neo-imperijalizmu, multinacionalnim korporacijama i želi agrarnu, anti-imperijalističku bolgarsku revoluciju. Glavni izvor financiranja su joj otmice.

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitim kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.

njija. Kad ćete zaustaviti ovo nasilje i pristupiti pregovornima? Kad se otkaže operacija Zeleni lov. Bilo kad. Recite Chidambaramu da ćemo razgovarati. Sljedeće pitanje: Pao je mrak, postavili ste nagazne mine, pozvana su pojačanja, hoćete li i njih napasti? Kishenji: Da, naravno, inače će me ljudi prebiti. Među ljudima se čuje smijeh. Sukhdev, razjašnjavač, kaže: “Uvijek kažu nagazne mine. Mi ne koristimo nagazne mine. Mi koristimo IED-ove” (improvizirane eksplozivne naprave, op. prev.).

Još jedan luksuzni apartman u hotelu od tisuću zvijezda. Osjećam se bolesno. Počinje kišiti. Čuje se lagani hihot. Kamla baci jhilli preko mene. Što mi više treba. Svi ostali se jednostavno zamotaju u svoje jhillije.

Do jutra, broj žrtava u Lalgarhu se popeo na 21, 10 nestalih.

Drug Raju je jutros obazriv. Ne krećemo se do večeri.

Jednu večer ljudi su okupljeni poput moljaca oko svjetlosne točke. Oko kompjuterića Druga Sukhdeva napajalog preko solarnog panela, gledaju *Mother India*. Cijevi njihovih pušaka ocrtavaju se na nebu. Kamla se čini nezainteresiranom. Pitam je voli li gledati filmove. “*Nahi didi. Sif ambush video.*” (Ne Didi (sestro), samo videja zasjeda.) Kasnije pitam Druga Sukhdeva o tim videima zasjeda. Bez da je okom trepnuo pustio mi je jedan.

Počinje snimkama Dandakaranye, rijekâ, slapova, zatim krupni kadar gole grane drveta, zov sokol-kukavice. Zatim odjenom drug spaja IED koji prekriva suhim liščem. Digli su u zrak kavalkadu motocikla. Vide se unakažena tijela i goreći motocikli. Krađu oružje. Tri policajca su vezana i u stanju su potpunog šoka.

Tko to snima? Tko vodi operaciju? Tko uvjerava uhvaćene policajce da će ih se pustiti ako se predaju? (Pustili su ih, utvrdila sam kasnije.)

Znam taj nježni, umirujući glas. To je Drug Venu. “To je Zasjeda u Kuduru”, kaže Drug Sukhdev.

Također ima i video arhivu spaljenih sela, svjedočanstava očevidaca i rođaka ubijenih. Na opjevanom zidu spaljene kuće stoji natpis “Nagaaa! Born to Kill!” (“Nagaaa! Rođeni za Ubijanje!”). Postoji i snimka dječaka kojem su odrezali prste kao znak otvaranja Bastarskog poglavlja operacije Zeleni lov. (Tu je čak i TV intervju sa mnom. Moji radovi. Moje knjige. Čudno.)

Navečer na radiju vijesti o još jednom naksalitskom napadu. Ovaj put u Jamui, u Biharu. Kažu da je 125 maoista napalo selo i ubilo 10 ljudi iz plemena Kora kao osvetu za odavanje policiji informacija koje su dovele do smrti 6 maoista. Znamo, naravno, da vijesti mogu i ne moraju biti točne. Ali ako su točne, ovo je neoprostivo. Drug Raju i Sukhdev su vidno uznemireni.

Iz Jharkhanda i Bihara stižu uznemirujuće vijesti. Stravična dekaputacija policajca Francisa Induvara je još svima na pameti. To je podsjetnik toga kako se disciplina oružane borbe može lako rastočiti u kriminalno nasilje ili u ružni rat identiteta između kasta, zajednica i religijskih grupa. Institucionalizirajući nepravdu na način na koji to radi, indijska vlada pretvorila je ovu zemlju u zapaljivu kutiju masovnih nemira. Vlada je poprilično u krivu ako misli da će “ciljanim smaknućima” za “obezglavljenje” CPI (maoist) prekinuti nasilje. Upravo suprotno, nasilje će se proširiti i intenzivirati, a vlada neće imati s kim razgovarati.

Posljednjih dana boravka, krivudamo bogatom, predivnom dolinom rijeke Indravati. Hodajući po brdima vidimo još jednu kolonu ljudi koja hoda u istom smjeru, no s druge strane rijeke. Rečeno mi je da idu na sastanak protiv izgradnje brane u selo Kudur. Oni su ne skriveni i nenaoružani. Udružiti će volje za svoje polje. Uskočila sam u brod i pridružila im se.

Brana Bodhghat potopit će cijelo područje kojim danima pješačimo. Sva ta šuma, sva ta povijest, sve te priče. Više od sto sela. Dakle, je li to plan? Potopiti ljude poput štakora, kako bi integrirana čeličana u Lohandigudi i rudnik boksita i rafinerija aluminijska u Keshkal ghatima dobili rijeku?

Na sastanku, ljudi koji su došli iz kilometara udaljenih mjesta, govore stvari koje slušamo već godinama. Utopit ćemo se, ali se nećemo pomaknuti! Oduševljeni su što je neko iz Delhija s njima. Govorim im da je Delhi okrutan grad koji niti zna niti mari za njih.

Nekoliko tjedana prije posjete Dandakaranyi posjetila sam Gujerat. Brana Sardar Sarovar je trenutno na svom maksimumu. I gotovo sve što je Pokret za spas Narmade (Narmada Bachao Andolan – NBA) predvidio da će se dogoditi, dogodilo se. Iseljene ljude nisu rehabilitirali, no to se i očekivalo. Nisu izgradili kanale. Nema se novaca. Voda iz Narmade se preusmjerava u prazno

- 37 *Chironji ili Charoli*, su sjemenke biljke *Buchanania lanzan*. Kad su osušene, okusom su slične bademima, a koriste se kao začim, dodatak slatkišima, za zgušnjavanje umaka, itd. kao i u medicinama Ayurvede i Unani.
- 38 "*Silk cotton tree*" poznat i kao bombax, Simal, Crveni pamuk ili Mumian. Iz porodice *Malvaceae* (kojoj pripadaju i malva, odnosno sljez). Stabla visoka 30 – 40 metara. promjera debla 3m.
- 39 Živjela revolucija!

korito rijeke Sambrmati (na kojoj je odavno već brana.) Većinu vode gutaju gradovi i velika industrija. Promjene koje se događaju nizvodno – poput slane vode koja prodiere u suhi estuarij – postaje nemoguće ublažavati.

Postojalo je vrijeme kad je vjerovanje da su Velike brane "hramovi Moderne Indije" bilo promašeno, ali možda razumljivo. Danas, međutim, nakon svega što se dogodilo i nakon svega što znamo, mora se reći da su Velike brane zločin protiv čovječanstva.

Projekt brane na Bodhgapu pospremljen je u ladiću 1984. nakon lokalnih prosvjeda. Tko će ga sada zasutaviti? Tko će spriječiti postavljanje kamena temeljca? Tko će spriječiti krađu Indravati? Netko mora.

Zadnju večer, kampiramo u podnožju strmog brda kojim ćemo se ujutro penjati kako bi izbili na cestu na mjesto odakle će me pokupiti motocikl. Šuma se već promijenila otkad sam ušla u nju. Počeli su cvasti chironjee³⁷, stabla kapoka³⁸ i manga.

Seljaci iz Kudura poslali su u kamp veliki lonac svježe uhvaćene ribe. I popis, za mene, na kojem je 71 vrsta voća, povrća, mahunarki i insekata koje dobijaju iz šume i uzgajaju na svojim poljima, te su pored toga napisali tržišne cijene. To je samo popis. Ali je i karta njihovog svijeta. Stiže šumska pošta. Dva keksića za mene. Pjesma i sprešani cvijet od Drugarice Narmade. Predivno pismo od Masse. (Tko je ona? Hoću li ikada saznati?)

Drug Sukhdev pita može li skinuti muziku iz mog iPoda u svoj kompjuter. Slušamo snimku Iqbal Baninu izvedbu Faiz Ahmed Faizova "Hum Dekhenge" ("Svjedočit ćemo") s njezinog slavnog koncerta u Lahoreu na vrhuncu represije za vrijeme vladavine Zia-ul-Haq.

Jab ahl-e-safa-Mardud-e-haram,
Masnad pe bithaiye jayenge
Sab taaj uchhale jayenge
Sab takht giraye jayenge
Hum Dekhenge

Kad heretici i poniženi
Budu sjedili visoko
Sve krune će bit odnesene
Svi troni prevrnuti

50 000 ljudi u publici u tom Pakistanu počelo je prkosnu pjesmu: *Inqilab Zindabad! Inqilab Zindabad!*³⁹ Nakon toliko godina, ta se pjesma ori ovom šumom. Čudno, kakvi se savezi stvaraju. Ministar unutarnjih poslova izdavao je uvijene prijetnje onima koji "greškom ponude intelektualnu i materijalnu pomoć maoistima". Vrijedi li to i za dijeljenje Iqbal Bano?

U zoru se pozdravljam s Drugom Madhavom i Joori, mladim Mangtuom i svima ostalima. Drug Chandu otišao je organizirati motocikle pa će se vratiti sa mnom na glavnu cestu. Drug Raju ne ide. (Penjanje bi bilo pakao za njegova koljena.) Drugarica Niti (Najtraženija), Drug Sukhdev, Kamla i pet ostalih odvest će me do vrha brda. Kad se počnemo penjati Niti i Sukhdev, ležerno, no simultano, otkoče svoje (AK) kalašnjikove. Prvi put vidim da to rade. Približavamo se "Granici". "Znate li postupak ako na nas otvore paljbu?", Sukhdev pita ležerno, kao da je to najnormalnija stvar na svijetu.

"Da", odgovaram. "Odmah objaviti štrajk glađu do smrti."

Sjeo je na kamen i nasmijao se. Penjali smo se oko sat vremena. Sjedili smo neposredno ispod ceste u stjenovitom hladu, potpuno skriveni, poput zasjede, iščekujući zvuk motocikla. Kad stigne, oproštaj mora biti brz. Crveni pozdrav Drugovi.

Kad sam se osvrnula još uvijek su tamo stajali. Mašući. Mali grč. Ljudi koji žive svojim snom, dok ostatak svijeta živi svoje noćne more. Svaku večer razmišljam o tom putovanju. Tom noćnom nebu, tim šumskim putevima. Vidim pete Drugarice Kamle u izlizanim japankama, osvijetljene svjetlom moje baklje. Znam da je u pokretu. Maršira, ne samo za sebe, već da nadu održi živom za sve nas.

17. ožujka 2010.

s engleskoga prevela Andrea Milat

193

Sandinisti
– (Frente Sandinista de Liberación Nacional) 1979. revolucionarni pokret koji se nazvao po Augustu Sandinu, svrgnuo je diktaturu Anastasia Somoze. Američka vlada i CIA reagirale su osnivanjem paravojne postrojbe Contras koje je pokrenula val napada na državne i civilne mete.

ROY, ARUNDHATI
Među drugovima:
S naksalitima kroz prašumu

UP&UNDERGROUND
Proljeće 2011.